

**Затверджено
рішенням №989-18/21 XVIII сесії
VIII скликання від 30 грудня 2021р.**

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

**ТОПОРІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
ДО 2027 РОКУ**

Зміст

1. ВСТУП.....	3
2. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОПИС ПРОЦЕСУ РОБОТИ.....	4
3. ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДИ.....	9
4. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ.....	27
4.1. Деякі проблеми розвитку Топорівської громади.	27
4.2. Сценарії розвитку Топорівської громади	28
4.3. Стратегічне бачення розвитку Топорівської громади	30
4.4. SWOT/TOWS-аналіз Топорівської громади	31
4.5. Висновки та ідентифікація пріоритетів розвитку	35
5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ.....	36
6. ПЛАН РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ.....	51
Часові рамки і засоби реалізації.....	57
Стратегічна програма 1. Створення умов для раціонального використання ресурсного потенціалу громади та розвитку підприємницької активності громади.....	57
Стратегічна програма 2. Забезпечення комфортності проживання у громаді.....	58
Припущення та ризики.....	58
Рекомендації.....	59
7. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ, МОНІТОРИНГУ ТА ОНОВЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ.....	60
Управління процесом реалізації стратегії.....	60
Процедура моніторингу стратегії.....	60

ВСТУП

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає передачу від центральних органів виконавчої влади регіональним органам влади значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері.

Законодавче підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях почало формуватися у 2014 році. Процес децентралізації влади, що розпочався в Україні, призвів до утворення згідно перспективного плану формування територій громад Чернівецької області затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 травня 2020 р. № 595-р – Топорівської територіальної громади.

Спроможні територіальні громади повинні стати базовим елементом ефективної системи влади в Україні. На етапі створення громада зустрілася з багатьма викликами, серед яких є:

- відсутність загальноприйнятих пріоритетів щодо забезпечення надання базових послуг мешканцям громади. Кожен орган місцевого самоврядування, який увійшов до складу територіальної громади, до об'єднання мав власні пріоритети розвитку та власну систему цінностей щодо управління ресурсами. Після об'єднання ці пріоритети, очевидно мають бути переглянуті та мають бути вироблені підходи до управління «об'єднаними» ресурсами,
- потреба ефективного управління новими земельними, інвестиційними, фінансовими та бюджетними ресурсами, які стали доступними для громади і можуть бути використані для розвитку,
- збільшення кількості зацікавлених сторін, з якими потрібно узгоджувати прийняття рішень у межах громади.

У більш широкому контексті Топорівська громада повинна ефективно відповідати зовнішнім викликам, таким як глобальні проблеми розвитку, підвищення мобільності трудових ресурсів та пов'язаний з цим ріст безробіття, посилення міжнародної конкуренції за інвестиції та ресурси.

Після місцевих виборів восени 2020 року на новій територіальній основі районів та громад, повноваження між рівнями управління були розмежовані за принципом субсидіарності. Мешканці громад мають бути забезпечені механізмами та інструментами впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень. Відповіддю на ці та деякі інші виклики може стати перспективне (середньо- та довгострокове) планування розвитку громад. У цьому контексті важливим є не тільки (і не стільки) результат (планувальний документ), скільки сам процес його створення за участі широкого кола зацікавлених сторін – представників різних населених пунктів, різних підприємств, установ та організацій, різних політичних поглядів.

Під час дискусій, що відбувалися у процесі стратегування Топорівської ТГ, було визначено, що стратегія розробляється на термін до 2027 року у відповідності до Державної стратегії регіонального розвитку та Стратегії розвитку Чернівецької області до 2027 року.

2. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОПИС ПРОЦЕСУ РОБОТИ

Підготовка стратегічного плану відбувалася у відповідності до методології, розробленої Проектом Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» та Інститутом громадянського суспільства (м. Київ). Методологія розглядає сталість (сталий розвиток) і соціальну інтеграцію як основні принципи місцевого розвитку – як це викладено в таблиці.

Таблиця 1. Принципи місцевого розвитку

<p>Відповідальне управління навколишнім середовищем та раціональним використанням природних ресурсів</p>	<p>Здорова і справедлива громада</p>
<ul style="list-style-type: none"> • покращення обізнаності щодо обмежених природних ресурсів та небезпеки для середовища проживання • поліпшення середовища проживання, важливі природні ресурси зберігаються для майбутніх поколінь 	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення різних потреб усіх громадян через сприяння особистому благополуччю та соціальній інтеграції • забезпечення рівних шансів для всіх
<p>Стала економіка</p>	<p>Практика належного управління</p>
<ul style="list-style-type: none"> • створення сильної, динамічної і сталої економіки, яка забезпечує процвітання • створення рівних економічних можливостей для всіх. Екологічні втрати компенсують ті, хто їх спричиняє. Ефективне використання ресурсів стимулюється 	<ul style="list-style-type: none"> • постійне вдосконалення ефективного управління із залученням творчості та енергії громадян

Залучення широкого кола громадян до творення стратегічного плану розвитку громади дозволяє ідентифікувати та знайти прийнятні шляхи усунення проблем громади, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю та владою. При цьому однією з основних складових процесу планування є участь у ньому усіх активних та зацікавлених представників громади. Розроблена таким чином стратегія відображає інтереси усіх громадян, а тому сприймається громадою як «своя». Створений разом з громадою стратегічний план незалежно від особистісних якостей керівників, або політичної ситуації спрямовується на покращення стандартів життя, зміцнення місцевої демократії, виховання суспільно-активних громадян – патріотів своєї громади.

Розпорядженням сільського голови «Про затвердження Положення та складу робочої групи з розробки Стратегічного плану розвитку громади (ТГ)» була сформована Робоча група з підготовки Стратегії розвитку Топорівської територіальної громади. До складу робочої групи увійшли всі представники депутатського корпусу громади, всі керівники освітніх, культурних та медичних закладів громади, старости, працівники сільської ради та місцеві підприємці.

На першому засіданні з розробки стратегічного плану розвитку Топорівської ТГ були проведені:

- обґрунтування необхідності стратегічного планування розвитку Топорівської громади,
- презентація та обговорення методології стратегічного планування сталого розвитку,
- обговорення етапів стратегічного планування та їхнього орієнтовного календарного плану,
- презентація та обговорення процесу здійснення стратегічного аналізу та соціально-економічного аналізу стану розвитку громади.

Після першого засідання розпочалося проведення соціально-економічного аналізу, який включав у себе:

- дослідження основних тенденцій соціально-економічного розвитку сукупності населених пунктів Топорівської ТГ за попередній період, дослідження оточення (зовнішнього середовища) та оцінка можливостей розвитку громади;

- проведення опитування 212 мешканців та 17 представників бізнесу.

Під час другого засідання членів Робочої групи були проведені:

- презентація та обговорення результатів стратегічного аналізу громади,
- формулювання та обговорення прогнозів та сценаріїв розвитку громади,
- формулювання стратегічного бачення,
- проведення SWOT-аналізу – ідентифікація факторів SWOT.

На основі напрацювань засідання Робочої групи був розроблений проєкт SWOT-матриці – проведений аналіз взаємозв'язків факторів SWOT через матрицю SWOT/TOWS та підготовлені базові аналітичні висновки щодо порівняльних переваг, викликів та ризиків розвитку Топорівської громади.

Під час третього засідання членів Робочої групи були проведені:

- визначення стратегічних, операційних цілей та завдань стратегії,
- оголошення про підготовку технічних завдань на проєкти розвитку, які відповідають завданням Стратегії.

Під час четвертого засідання членів Робочої групи було обговорено технічні завдання на проєкти розвитку, які відповідають завданням Стратегії та стали основою плану реалізації стратегії розвитку громади на 2021-2023 роки.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

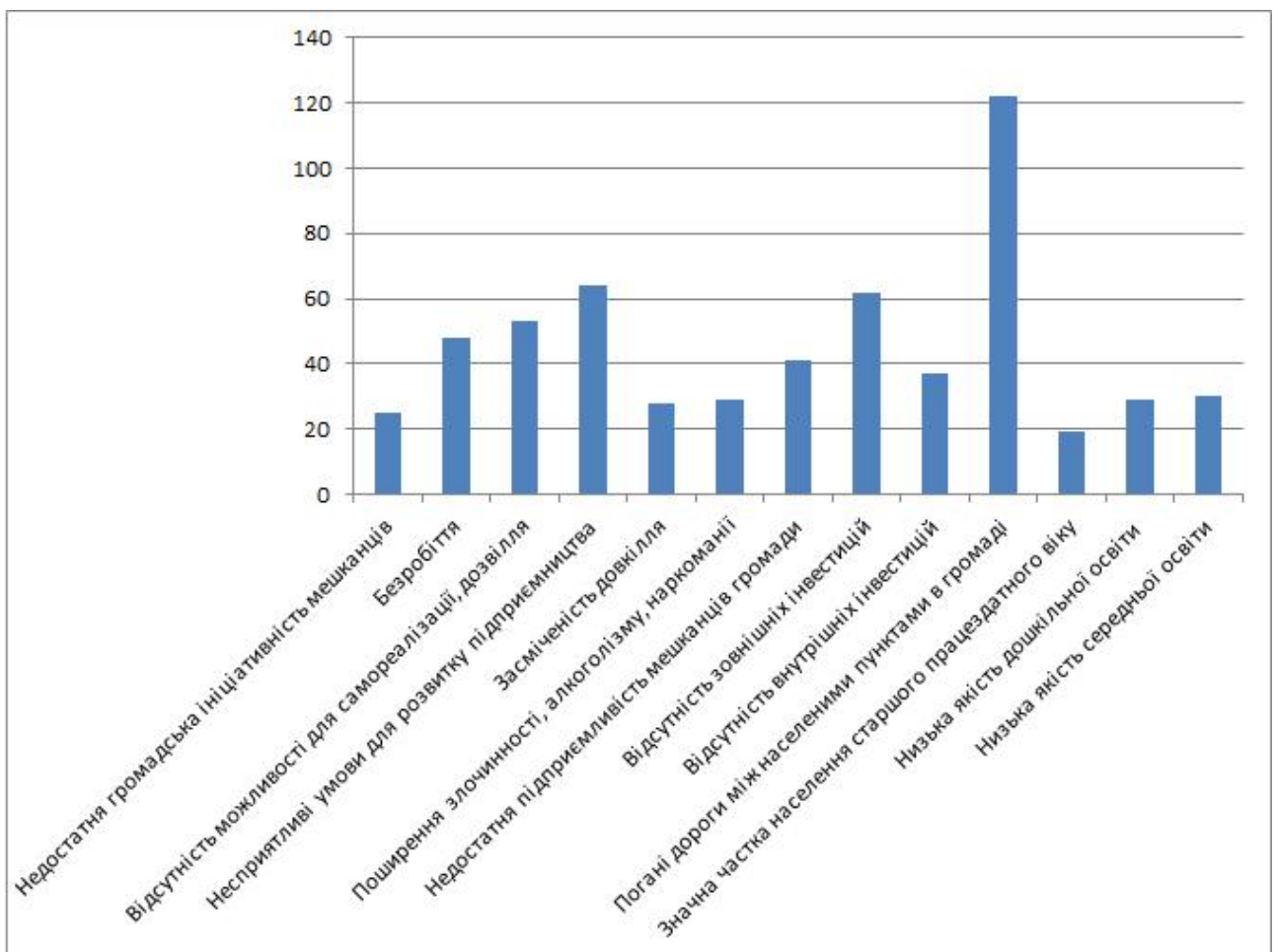

Рис. 1. Заважає розвитку громади

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

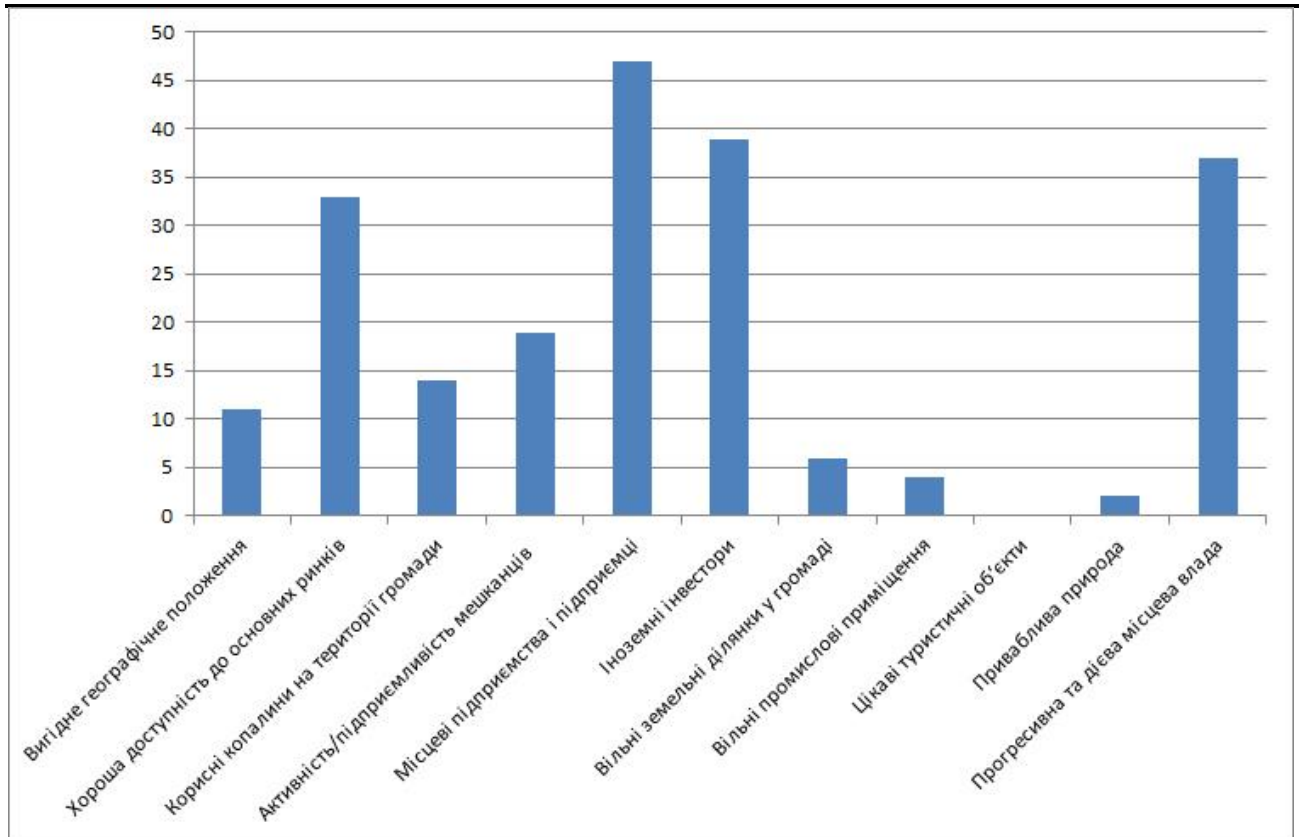

Рис. 2. Основний ресурс розвитку громади.

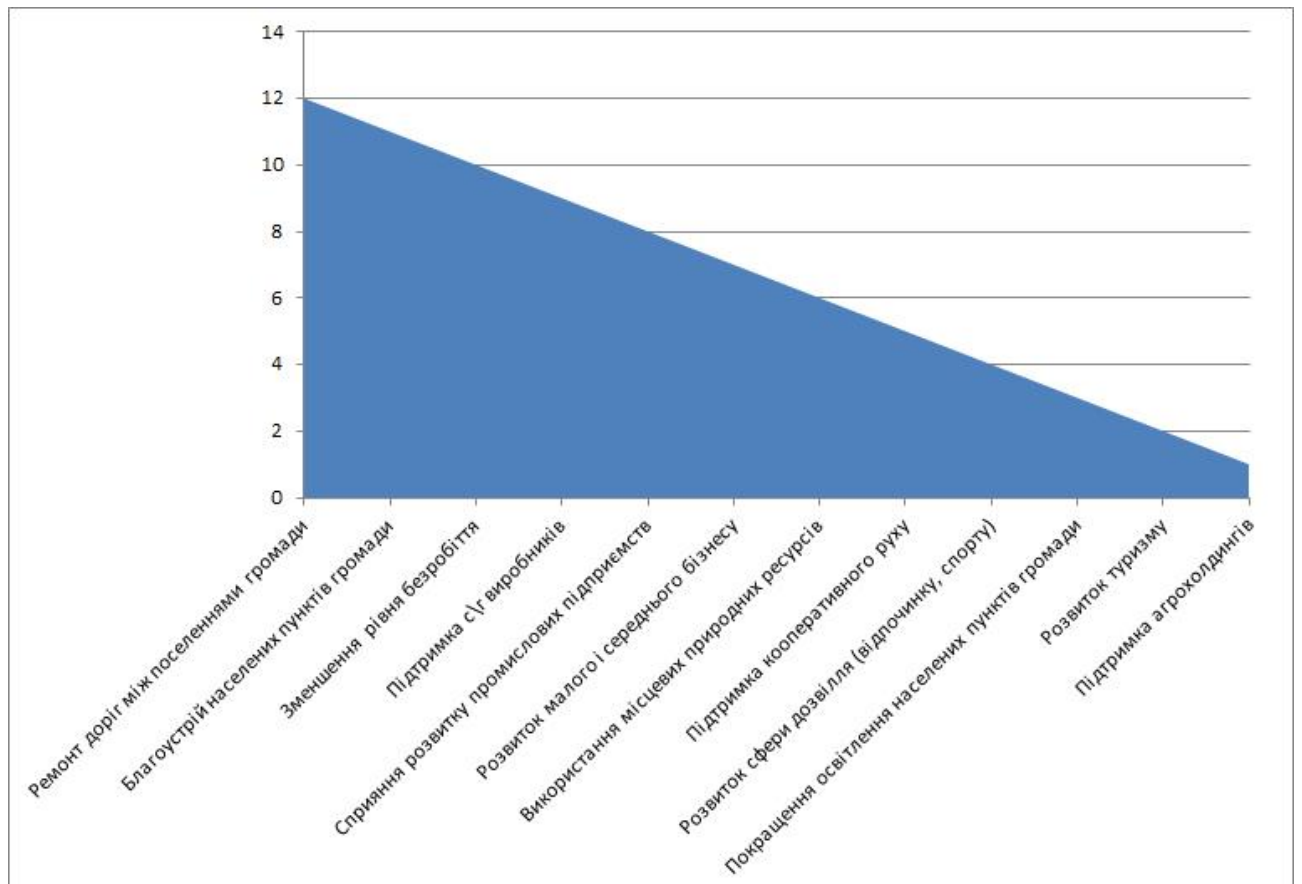

Рис. 3. Пріоритетність вирішення проблем (12 – найбільш пріоритетна, 0 – найменш).

Опісля напрацювання документу стратегії було проведене ще одне дослідження думки жителів громади у форматі онлайн для внесення остаточних коректив у документ (зібрано 85 анкет, результати на зображеннях нижче).

Що, на Вашу думку, заважає розвитку громади (вибрати 3 основних)?

85 відповідей

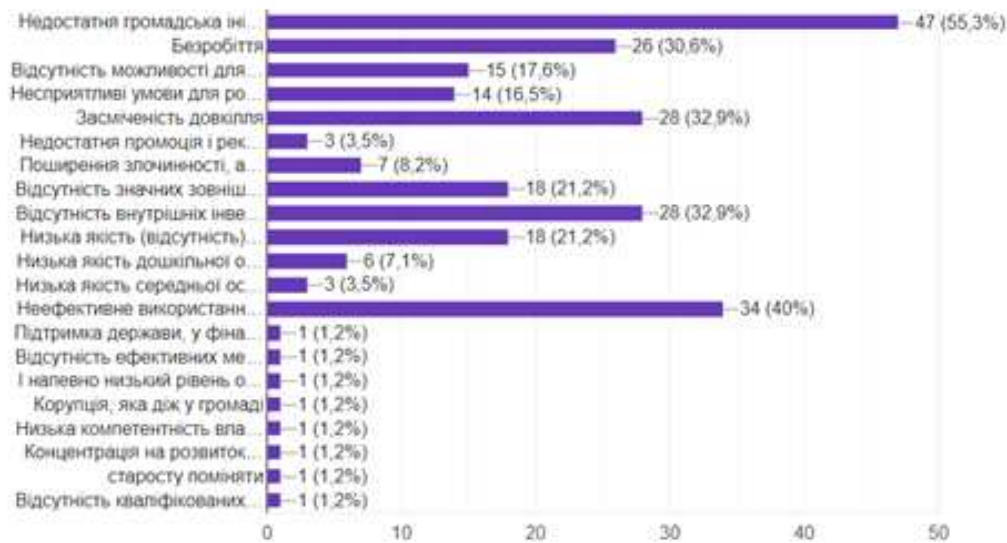

Рис. 4. Що заважає розвитку громади.

Які найважливіші завдання, які необхідно здійснити для розвитку громади (оберіть максимум 4)

85 відповідей

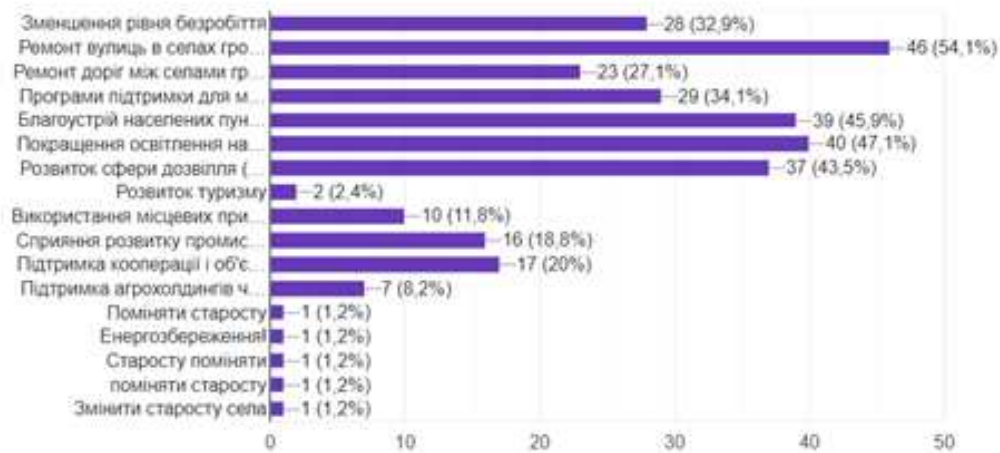

Рис. 5. Найважливіші завдання, які необхідно здійснити для розвитку громади.

Яким є, на Вашу думку, основний ресурс громади для подальшого розвитку (лише одна відповідь)?

85 відповідей

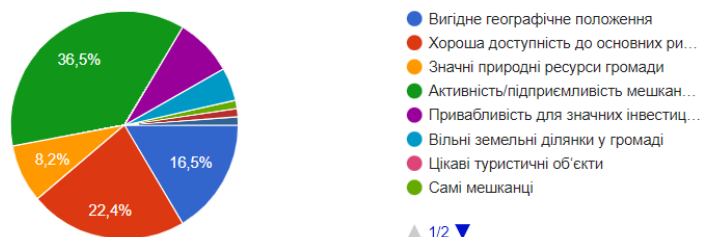

Рис. 6. Основний ресурс громади для розвитку.

Усі засідання Робочої групи проводилися у відкритому режимі, тому всі бажаючі мали можливість брати участь в розробці Стратегії. Координували роботу та забезпечували технічний супровід розробки Стратегії сільський голова та члени виконкому. Методичне забезпечення, експертний аналіз даних і результатів досліджень, надання консультаційних послуг з питань стратегічного планування забезпечували експерти з регіонального розвитку Олексій Грушко, Віктор Лащак.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДИ

Географічне розташування та історична довідка населених пунктів

Територія громади згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Чернівецького району Чернівецької області.

Адміністративним центром територіальної громади є село Топорівці, в якому розміщені її органи місцевого самоврядування.

Топорівська ТГ розташована у межах Прут-Дністровського межиріччя. Поверхня – підвищена хвилясто-пасмова лісова рівнина, значно розчленована. Лежить у Західно-Українській лісостеповій фізико-географічній провінції. Клімат помірно континентальний. Середньорічна температура повітря 7.9-8.2 °С, опадів за рік випадає 600—650 мм, весна помірно волога, тепла і починається в першій декаді березня. Сніг сходить швидко – за півтора – два тижні, температура підвищується до +15 °С. Літо помірно тепле, достатньо вологе, довге, середня температура липня +20 +25 °С. Характерна хмарність, опади: бувають грози і зливи. Осінь переважно тепла, настає в першій – другій декаді вересня. Опади випадають рідко; потім збільшується хмарність, спостерігаються короткочасні заморозки і снігопади. Зима помірно холодна. Пересічна температура січня -5 °С. Середня товщина снігового покриву – 20 см.

З північно-західної та північної сторони до села підходять ліси з переважанням бука, граба, дуба, берези. В лісах багато ягід, грибів, лікарських рослин. Тваринний світ представлено: лосями, козулями, дикими кабанами, лисицями, зайцями та іншими дрібними гризунами та великою різноманітністю птахів.

Загальна площа Топорівської ТГ становить – 12395,8 га, в тому числі:

- Топорівці – 4033,7 га з них 1562,8 га в межах населеного пункту.
- Колінківці – 5022,3 га з них 1803,9758 га в межах населеного пункту.
- Грозинці – 2113,2 га з них 595,7 га в межах населеного пункту.
- Бочківці – 1226,6 га з них 509,5 га в межах населеного пункту.

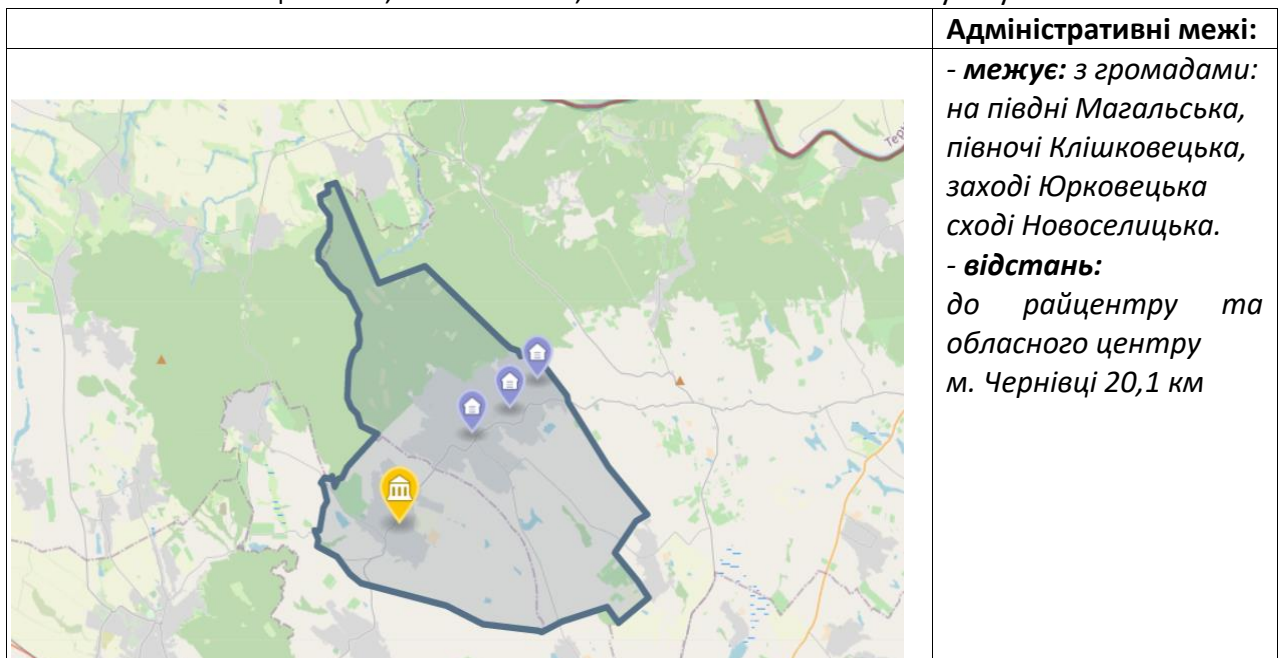

Рисунок 1. Карта громади

Село Топорівці – центр Топорівської територіальної громади. Розташоване за 20 км від обласного центру.

Перша писемна згадка про село міститься у грамоті молдавського господаря Олександра Доброго за 1412 рік (за іншими даними, за 1461 рік) при передачі його у спадщину. У XVI столітті тут були володіння молдовського боярина Думітра Барновца (рум. *Dumitru*

Barnovschi). Хоча поселення на території Топорівців існувало ще за часів Київської Русі. Про це свідчать археологічні дослідження, під час яких поблизу села виявлені залишки поселення доби раннього заліза (I тис. до н. е.) та двох давньоруських поселень (XII—XIII століття).

На території села розташований комплекс споруд церкви Святого Іллі Пророка, збудований 1560 року та входить до реєстру пам'яток культурної спадщини України під охоронним номером 806/0. Протягом 1911–1914 років в селі споруджено нову церкву Святого Іллі через те, що стара вже не вмщала усіх прихожан села. За свідченнями місцевих мешканців церкву будували «німецькі та чеські архітектори». 2 серпня 1914 року новозбудовану церкву окропили водою, яку попередньо освятили у старому мурованому колодязі. В новій Ільїнській церкві 1916 року була вручена георгіївська медаль майбутньому герою громадянської війни в Росії Василю Чапаєву після присвоєння йому звання фельдфебеля за добру поведінку і тверде знання служби. Третій храм села — невеличкий костел-капличка, що знаходиться на виїзді з Топорівців у бік Чернівців. Капличку почали будувати у 1914 році, а закінчили — вже під час румунської окупації краю. Нині належить греко-католицькій громаді села. Під час румунської окупації 1918-1940 років в селі діяла підпільна група, яку очолював Д. М. Василяшко. Дмитро Михайлович загинув у румунській в'язниці в 1944 році.

У радянський період в Топорівцях діяли середня школа, клуб, бібліотека, дільнична лікарня на 35 ліжок та колгоспний профілакторій. В селі знаходився колгосп, створений в 1941 році, який відновлений у 1945 році, при якому діяло 2 млини та пилорама.

Танцювальний колектив села широко відомий в Україні, цьому колективу першому на Україні присвоєно звання самодіяльного ансамблю народного танцю.

Село Колінківці. Археологічні дослідження останніх років, які проводилися членами кафедри археології та етнології ЧНУ ім. Ю. Федьковича під керівництвом доктора історичних наук Пивоварова С.В. доводять, що перші поселення, які були розташовані на території с. Колінківці, відносяться до трипільської археологічної культури, яка датується IV–III тис. до н.е. Трипільське поселення в Колінківцях займає площу 200×250 м (5 га), по скупченнях обмязки можна встановити, що на ньому існувало кілька десятків будівель, які розміщувалися двома рядами. Зібраний матеріал показує, що поселення тут існувало в середньотрипільський час і датується в межах кінця IV– початку III тис. до н.е. Знайдене трипільське поселення в околицях села засвідчує, що вже в добу енеоліту (мідно-кам'яного) віку тут проживало давнє населення. Поселення трипільської культури виявилось не єдиним знайденим юними археологами Колінковецького ЗНЗ (<http://kolinkivtsy-school.org/>). Поряд з керамікою доби енеоліту зібрано велику колекцію уламків гончарних горщиків. За своїм зовнішнім виглядом вони значно відрізняються від посудин попередньої культури. Фрагменти кераміки мають сірий, іноді темно-сірий колір, поверхня окремих із них гладенька а інших вкрита чорними та білими піщинками. Кількість фрагментів сірої кераміки значно переважала над кількістю трипільської кераміки. Археологічні знахідки, які відносяться до черняхівської археологічної культури, що датується II-IV ст. н.е., експонуються в шкільному історико-краєзнавчому музеї. В цей період особливо зміцніли торгово-економічні зв'язки із римськими провінціями в Дакії та Панонії та грецькими містами-державами у Північному Причорномор'ї. Завдяки цим зв'язкам місцеве населення перейняло із античного світу римський плуг, передові технології в обробку чорних та кольорових металів, склоробну справу, а також ножний гончарний круг і окремі елементи керамічного виробництва. Про розвиток торгівлі із античними центрами засвідчують численні знахідки римських монет і амфорної тари для перевезення оливкового масла та вина. Так, із найближчих до Колінківців пунктів, римські монети виявлені в Топорівцях та Клішківцях, а амфорна тара в Рідківцях і Бочківцях. В обмін за товари античного походження місцеве населення транспортувало до античного світу зерно, продукти скотарства та лісових промислів, можливо, навіть рабів. Черняхівське поселення в

Колінківцях менших розмірів за трипільське. Воно займає площу 100×50 м (0,5 га). Очевидно, це було невелике поселення, жителі якого займалися землеробством та скотарством. Разом із тим, наявність віковичних лісових масивів, розташованих поряд, дозволяє припустити, що ще одним видом господарської діяльності місцевих мешканців було полювання та зайняття лісовими промислами. Знайдені на поселенні матеріали ранньозалізного часу показують, що і в цю добу околиці села були заселені давніми людьми. Село Колінківці розташоване на південному заході Хотинського району на межі з Новоселицьким районом. Розмістилося воно на стику Хотинської височини та Новоселицької рівнини. Назва села походить від його розташування – „село на горбах” (на молдавській мові *satulpecoline*), звідси, очевидно, і назва Колінківці. І дійсно, село лежить у колисці пагорбів, окутане з усіх боків деревами, з півночі – лісами, смуга яких тягнеться аж до Карпат. Вперше село Колінківці згадується в одному документі, датованому 13 червня 1575 року під назвою Кулічень. З часом ця назва змінювалася, і у XVIII ст. вона стала Каленкауцин (реєстр 1771 р.), Колінковіц (карта 1774 р.), Каллікавіц (перепис 1817 р.). Розташоване за 38 км від районного центру, за 16 км від залізничної станції Магала. Через нього проходить шосе Чернівці – Хотин. Проживає в селі 4970 чоловік 26 національностей. Найбільшими природними багатствами на території села є чорноземні ґрунти.

Село Грозинці. Уперше про село згадується в документі XVII століття – феодальна грамота від 4 березня 1652 року. Філологи твердять, що назва села, очевидно, виникла від імені Грозу. Справді, в писемних пам'ятках XV століття згадуються місцеві бояри Грозу Витязь, Грозу Кашота, Грозу Купчич. Можливо, село належало одному з цих феодалів і назва його походить від імені володаря. Якщо це так, то Грозинці існували уже в XV столітті. Це припущення підтверджене археологічними матеріалами. Під час реконструкції асфальтової дороги в центрі Грозинець робітники натрапили на давній могильник. Студенти історичного факультету Чернівецького університету провели обстеження на місці знахідки і встановили, що то рештки сільського кладовища феодальних Грозинець. Воно датується XIV-XVI століттями. Недалеко від кладовища, на правому березі потоку, виявлено рештки житла XIV століття. Це була напівземлянка, заглиблена приблизно на третину своєї висоти. Верх її зроблений з дерева. Житло опалювалося примітивною пічкою, складеною з каміння на глиняному розчині. Подібні житла виявлені і в інших селищах того часу (наприклад, у Каплівці Хотинського району, Васловівцях Заставнівського). Це свідчить про те, що в XIV столітті сільське населення Північної Буковини жило в напівземлянках. У давніші часи, коли територія входила до Галицько-Волинського князівства, масовим типом житла в селах були наземні дерев'яні будівлі зрубової або стовпової конструкції. Оскільки на території села поки що не виявлено більш давніх пам'яток, які були б пов'язані з історією Грозинець, слід вважати, що вони існували вже у XIV столітті.

Село Бочківці. Розміщення села нетипове, що свідчить про його старовинне походження. В Бочківцях нараховується 715 дворів, проживає 2003 жителів, територія – 1226,6 га. Національний склад населення переважно українці, хоча проживають у ньому румуни, молдовани, росіяни, татари та інші. Село Бочківці розташоване в 25 км. від обласного центру – Чернівці та в 30 км. від бувшого районного Хотина. У XVII ст.. край був мало заселений, а села були малими: 10- 20 дворів. Саме в цей час було засноване село Бочківці. Перша згадка про Бочківці, як адміністративну одиницю, датується 2 березня 1652 року. Село засноване за рахунок переселенців з Молдавії та України. В селі дуже поширене прізвище Молдован, що підтверджує припущення про переселенців з Молдавії. Але, ймовірно, воно було засноване десь на початку XVII ст. Так, у 1646 році в Молдавському князівстві, а територія краю в цей час входила в “Уложенні” господаря Лупу, було законодавчо оформлене кріпосне право, яке полягало у забороні вечинам (кріпакам) покидати постійне місце проживання. Назва села Бочківці, за історичною версією, походить

від того, що перші поселенці займалися бондарством, цьому сприяла велика кількість бука, що росте на околиці села. Ремісники виготовляли велику кількість бочок для упаковки чорносливу, який збували в навколишніх селах, де був великий попит на нього. Жителі Топорівців скуповували бочки, так як в селі було понад 1000 вуликів і вони торгували також медом у бочках. Звідси і пішла назва села – Бочківці. Бочківці розташовані на хороших ґрунтах і мають дуже сприятливі умови для занять землеробством і тваринництвом, тому не викликає подиву той факт, що тут жили люди і в дослав'янський період. В центрі села було знайдено кам'яну сокиру і наконечник стріли, скребачку, залишки глиняного посуду часів трипільської культури. На околиці села в 1967 році, під час розкопок було відкрите селище тиверців, воно назване Грозинецьким городищем і існувало в VIII – IX ст. Зараз село – ціла адміністративна одиниця, але окремі частини села мають різну назву, що свідчить про те, що воно утворено з хуторів: Мале село, Трачка, Готарь, Рит, Караваччина, Колиба. Майже безперервні війни другої половини ХУІІст. початку ХУІІІст. спустошили край. Селяни втікали з села на Поділля, в Молдавію. Хотинщина в 1715 році була перетворена в турецьку райю (мілітаризовану зону). Під час російсько – турецької війни 1735 – 1739 р.р. Буковина стала ареною вирішальних битв. Через територію села проходила турецька армія, а після Ставчанської битви, в якій перемогли росіяни, останні, повертаючись з Молдавії, пограбували села Хотинщини. В 1770 році під час чергової російсько-турецької війни Хотинщина була повернута під юрисдикцію молдавського господаря. Під час виводу російських військ з Буковини сюди увійшли австрійські війська, а вже в 1775 році австрійські війська були виведені з Хотинщини, вона знову стала райю. Саме в цей період в східній частині села Бочківці (Рит) побудували військовий турецький об'єкт. На жаль, залишків об'єкта не залишилося, але в різних частинах села знаходили золоті, турецькі монети цього періоду. Вже в 1812 році згідно Бухарестського миру Хотинщина (в тому числі й Бочківці) відійшли до Російської імперії, в складі якої перебували аж до 1918 року. До кордону з Австрією від Бочківців було всього 5 кілометрів. При російській владі панщина була більш жорстокою, ніж раніше, і тому, коли в 1918 році в Австрійській імперії скасували кріпосне право, жителі Бочківців тікали на Буковину. А в самому селі селянська реформа була здійснена не у 1861 році, як у всій російській імперії, а в 1868 році. Селяни мали одержати по 8-8,5 десятин землі у спадкове володіння з правом продажу, однак, внаслідок зловживань, одержали по 4,7 десятин по 50 крб. за десятину при ціні 22 крб. Більшість земель села, а також луки до 1887 року належали поміщику Ф. Рафаловичу. Так як Рафаловичу належав й Зарожанський та Ставчанський цукрозаводи, основною культурою вирощування на сільських полях був цукровий буряк, який власник цукрозаводів скуповував у селян. З 1887 по 1940 рік землі, ліс та пасовища належали сім'ї німецького генерала Рупперта. Хоча кріпосне право юридично було скасовано, селяни продовжували залишатися в кріпосній залежності до 1895 року. В середині 80-х років ХІХ ст.. житель села Бочківці Молдован Григорій, копаючи підвальне приміщення на власному подвір'ї, знайшов скарб з турецькими золотими монетами – ІІ половини ХVІІ ст., що підтверджує той факт, що в Бочківцях перебував турецький гарнізон. На знайдені гроші Молдован Г. на місці дерев'яної церкви, зведеної у ХVІІ ст., у 1886 році будує Свято-Михайлівську церкву, яка діє й нині. У цьому ж 1886 році збудовано в Бочківцях приміщення церковної 3-класної приходської школи. Приміщення школи мало 2 кімнати, в цій школі навчалися відомі не тільки на Буковині люди, але й ті, що здобули собі світову славу. Це визначний майстер пензля Петро Мегик та композитор-псаломщик, син місцевого священика Володимира Дем'яновича Мегика. З 1914 по 1918 р. в селі вже діяла 4-класна початкова школа, старе приміщення школи було знищене, а під неї переобладнали старий будинок сільського священика. Перша світова війна 1914-1918 років принесла нові страждання, злидні і голод, Бочківці стали ареною запеклих боїв між арміями Австро-Угорщини і Росії. Більшість чоловіків села було мобілізовано, зросли податки. У березні-квітні

Йшли запеклі бої на півночі села, але довгий час лінія фронту залишалась незмінною. Ще й сьогодні на околиці села знаходять траншеї, землянки І світової війни, тут були знайдені зброя, частини військового одягу, які є на даний момент експонатами сільського музею. Війна залишила в селі горе, руйнування та злидні. В селі було зруйновано більшість будинків, багато людей втікало в Молдавію та Австрію. На Хотинщину наприкінці війни претендувало 5 держав та 8 урядів. Восени 1918 року Хотинщину окупували румунські війська, був встановлений жорстокий режим. Жителі села, що пережили період румунської окупації, а їх в селі залишилось ще багато, з жахом згадують ці часи. Рух по селі дозволявся лише у день: з 6 год. ранку до 6 год. вечора, але тільки поодиночі. Заборонялися святкування всякого роду, в тому числі й весілля та дні народження. Ввечері та вночі не повинно було в будинках горіти світло, жандарм ходив ввечері по вулицях і бив вікна в будинках, у яких горіла свічка, а якщо зустрічав в цей час людей, то заарештовував їх і відводив на пост, що знаходився на місці сучасної сільської ради, де часто бив їх, а потім оштрафовував. По закінченні війни 9 Травня 1945 року 93 жителя села не повернулися з фронтів Великої вітчизняної війни. Вдячні односельчани побудували їм в 1975 році пам'ятник.

Із вище викладеного зрозуміло, що села Топорівської громади мають потужне і цікаве історичне минуле, яке необхідно використовувати для подальшого стратегічного розвитку громади.

Населення

На території Топорівської територіальної громади проживає 12809 осіб. Щільність 103.3 осіб/км², що менше від середньої по області (111,4 особи), але є досить високою в порівнянні з іншими громадами.

Таблиця 2. Характеристика постійного населення громади

Осіб за віком	за статтю	за місцем проживання	за рідною мовою згідно перепису 2001 року
від 0 до 5 років 686 5 до 6 років 213 6 до 18 років 1874 18 до 60 років 7540 старші 60 років 2496	чоловіки 6080 осіб (47,5% до загальної кількості населення), жінки 6729 осіб (52,5 % до загальної кількості населення)	міське 0 осіб (% до загальної кількості населення), сільське 12809 осіб (100% до загальної кількості населення)	українська 65% молдовська 34% інші 1%)

Що стосується статевого розподілу то відповідно до наведених нижче даних можна зробити висновок про відсутність яскраво виражених диспропорцій. Розподіл населення за статевою ознакою в розрізі населених пунктів наведено в таблиці.

Таблиця 3. Статевий розподіл населення

	чоловіків	жінок	В тому числі діти 2015-2020 року
Топорівці	1 935	2 361	259
Колінківці	2 372	2 551	312
Грозинці	961	1 058	108
Бочківці	715	856	104
Всього	5983	6826	783
Разом населення громади	12809		

На території Топорівської територіальної громади проживає 7540 осіб працездатного віку що складає 59% від загальної кількості населення. Характеристика працездатного населення ТГ наведена в таблицях нижче. В цілому ситуація у громаді стабільна, незважаючи на те, що частина населення знаходиться на заробітках за кордоном.

Таблиця 4. Характеристика постійного населення працездатного віку

	всього працездатного населення	мужчин працездатного населення	жінок працездатного населення
Топорівці	2 690	1 202	1 488
Колінківці	2 786	1 398	1 388
Грозинці	1 100	562	538

Бочківці	964	467	497
----------	-----	-----	-----

Аналіз даних у наведеній вище таблиці свідчить про те, що громада має досить потужний трудовий ресурс в вигляді працездатного населення з відносно рівною статевою ознакою.

Земельні ресурси

В громаді розвинуте сільське господарство та переробка сільськогосподарської продукції, під час проведених громадських слухань встановлено що громада має багато ідей та пропозицій для покращення управління земельними ресурсами та природними ресурсами. Найбільш нагальними є розробка генерального плану територій, інвентаризація земель та впровадження ГІС-технологій. Структура земельних ресурсів наведено в наступній таблиці.

Таблиця 4. Перелік та опис земель громади

	площа, га.	% від загальної площі земель
Загальна площа земель	12395,80	
в тому числі за цільовим призначенням:	-	-
землі житлової та громадської забудови	1005,64	9,2
землі сільськогосподарського призначення	8345,65	68,9
землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	-	-
землі оздоровчого призначення	-	-
землі рекреаційного призначення	-	-
землі історико-культурного призначення	-	-
землі лісгосподарського призначення	1757	16,15
землі водного фонду	145,2	1,33
землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони тощо	126,8	1,17
Землі передані в оренду - всього	213,8	1,96
в тому числі :	-	-
сільськогосподарського призначення	134,9	1,24
рекреаційного призначення	-	-
водного фонду (ставки)	73,7	0,68
промислового призначення	1,1	0,01
для будівництва та обслуговування будівель торгівлі	1,38	0,012
землі енергетики	4,7	0,043
Землі державної власності за межами населених пунктів, передані міським, селищним та сільським радам	17	0,156

Кількість власників, що мають державні акти на право власності/користування земельними ділянками 8000 од. Наявність земельних ділянок для продажу через аукціон 10 од., 20 га.

Загальна площа земель Топорівської ТГ (в тому числі за межами населених пунктів) – 12395,80 га. в тому числі, з яких сільськогосподарські угіддя – 8345,65 га. з яких:

- Ріллі – 3827,5 га.
- Пасовища – 541 га.
- Сіножаті – 425,4 га.
- Багаторічні насадження – 3511 га.

В громаді існує проблема з просторового планування, так 2016 році були внесені зміни в генеральний план села Колінківці, а в 2019 році розпочато роботи по виготовленню генерального плану села Топорівці, по інших двох населених пунктах роботи не розпочато. Проаналізуємо фактичну структуру земель в розрізі населених пунктів громади:

Село Бочківці загальна площа з урахуванням земель за межами населеного пункту 1226,60 га. в тому числі сільськогосподарські угіддя – 759,65 га. з яких:

- Ріллі – 351,5 га.
- Пасовища – 38 га.

- Сіножаті – 24,3 га.
- Багаторічні насадження – 346 га.

Село Грозинці загальна площа з урахуванням земель за межами населеного пункту 2113,2 га. в тому числі сільськогосподарські угіддя – 1157,1 га. з яких:

- Ріллі – 750,4 га.
- Пасовища – 43 га.
- Сіножаті – 36,8 га.
- Багаторічні насадження – 321 га.

Село Колінківці загальна площа з урахуванням земель за межами населеного пункту 5022,3 га. в тому числі сільськогосподарські угіддя – 2962,4 га. з яких:

- Ріллі – 1202,7 га.
- Пасовища – 110 га.
- Сіножаті – 175 га.
- Багаторічні насадження – 1474 га.

Село Топорівці загальна площа з урахуванням земель за межами населеного пункту 4033,7 га. в тому числі сільськогосподарські угіддя – 3466,5 га. з яких:

- Ріллі – 1522,9 га.
- Пасовища – 350 га.
- Сіножаті – 189,3 га.
- Багаторічні насадження – 1370 га.

На території Топорівської ТГ є декілька водних об'єктів. Найбільші з них це ставок в селі Колінківці орієнтовною площею – 58 га. (з прибережною захисною смугою), ставок на межі сіл Грозинці та Бочківці орієнтовною площею – 22 га. (з прибережною захисною смугою), та ставок в селі Топорівці орієнтовною площею – 24 га. (з прибережною захисною смугою). В громаді є ставки менших розмірів зокрема в селі Топорівці орієнтовна площа 5 га. та два ставки з орієнтовними площами по 3 га., в селі Бочківці ставок орієнтовною площею 2,5 га, в селі Колінківці ставок орієнтовною площею 5 га., окрім того є близько 20 ставків малих розмірів площами 1,5 га і менше. Найбільшими річками Топорівської ТГ є річки – Гуків та Рокитнянка. Лісові ресурси Топорівської ТГ включають в себе земельні ділянки під лісами розташованими в селах Колінківці, Грозинці та Бочківці загальною площею – 2842,4477 га. в розрізі населених пунктів:

- село Колінківці – 1672,8333 га;
- село Грозинці – 815,0595 га;
- село Бочківці – 354,5549 га.

Вищеназвані земельні ділянки перебувають в постійному користування в ДП «Хотинське лісове господарство».

Інфраструктура та соціально-культурна сфера

На території Топорівської ТГ знаходиться наступні автомобільні дороги загального користування регіонального та місцевого значення:

Автомобільна дорога між населеними пунктами села Топорівці, села Колінківці, села Грозинці та села Бочківці, які входять до складу Топорівської ТГ перебуває на балансі служби автомобільних доріг України. Протяжність даної автодороги (від села Топорівці до села Бочківці) складає – близько 11 кілометрів. Проїзна частина дороги вкрита асфальтним покриттям шириною орієнтовно 6 метрів.

Таблиця 6. Стан автодоріг

державні		регіональні		місцеві (комунальні)	
Протяжність Відсутні км	в т.ч. з твердим покриттям Відсутні км	Протяжність 11 км	в т.ч. з твердим покриттям 11 км	Кількість вулиць 126 Протяжність 184,16 км	в т.ч. з твердим покриттям 184,16 км

Поточний стан					
відповідають нормативам	потребують ремонту	відповідають нормативам	потребують ремонту	відповідають нормативам	потребують ремонту
Відсутні км,	Відсутні км	0 км,	11 км	0 км,	184,16 км

Найвне сполучення між населеними пунктами громади з щоденною ритмічністю, кількість рейсів 27. Зупинки громадського транспорту 10 од.

У цілому по громаді мережа доріг загального користування забезпечує транспортне сполучення між населеними пунктами. Всі населені пункти забезпечені під'їздами з твердим покриттям, існує проблема ремонту дорожнього покриття в с.Бочківці.

На території громади розроблені транспортні маршрути як обласного, так і районного значення. Сполучення з обласним центром та іншими районними центрами здійснюється приватними перевізниками. В громаді налагоджені внутрішньо пасажирські перевезення між населеними пунктами громади та іншими селами, що входять до складу Чернівецького району.

В громаді налічується 4848 домогосподарств, 3 багатоповерхових житлових будинки із 20 квартирами. Кількість власників, що мають свідоцтво про право власності на майно 1903 од. В громаді є 2 підрозділи пожежної безпеки. В громаді існує проблема утилізації відходів, так як сміття наносить шкоду навколишньому середовищу.

На території Топорівської територіальної громади мережа закладів освіти станом на 01.05.2021 р., налічує 4 школи та 2 садочки з відповідною площею:

- Топорівський ЗЗСО I-III ступенів площа 2060 м²
- Колінковецький ЗЗСО I-III ступенів площа 2930 м²
- Грозинецький НВК I-III ступенів площа 2330 м²
- Дитячий садочок Грозинецького НВК площа 2330м².
- Дитячий садочок Бочковецького НВК 148 м² .
- ЗДО "Промінець" села Топорівці площа -338м²

На опалення освітніх установ витрачаються великі кошти. Громадою зроблено ряд заходів для більш ефективного витрачання коштів так дитячий садочок переноситься з старого приміщення в приміщення Грозинецького НВК для економії енергоносіїв, проектна документація ремонту шкільних приміщень на стадії розробки Також в дитячому садочку Бочковецького НВК повністю змінюється проводка, та проводиться внутрішній ремонт.

Однак громаді доцільно було б провести енергоаудит приміщень та розробити комплексний підхід до енергозбереження приміщень освіти. Дані про освітню мережу наведено в наступній таблиці.

Таблиця 7. Перелік та опис закладів освіти в громаді

	Заклад освіти	Проектна потужність	К-сть класів	К-сть учнів	Всього працівників	Кільсть педпрацівників
1	Колінковецький ЗЗСО I-III ступенів	845	27	Всього 579 I ступінь – 218 II ступінь – 270 III ступінь – 90	83	60
2	Топорівський ЗЗСО I-III ступенів	680	22	Всього 474 I ступінь – 184 II ступінь – 212 III ступінь – 78	76	54
3	Грозинецький НВК I-III ступенів	490	14	Всього 347 З них: I ступінь – 121 II ступінь – 119 III ступінь – 45 (дош- 3 групи/60)	54	32
4	Бочковецький НВК	150	9	Всього 145 З них:	33	23

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

	I-II ступенів			I ступінь – 48 II ступінь – 61 (дош- 2 групи / 36)		
5	Колінковецький ЗДО	120	5	(5 груп / 120 вихованців)	31	14
6	Топорівський ЗДО	90	4	(4 групи / 98 вихованців)	27	9
	Всього: 6 кладів освіти		72 кл./ 9 гр.	1449 учнів/ 314 вихованців	304	182

Аналіз даних свідчить про те що потужність шкіл дозволяє надавати освітні послуги близько 2,1 тис. учнів в той час як фактичне навантаження складає в межах 1,5 тис. учнів. Громада планує провести оптимізацію шкільної мережі громади, та використовувати більш ефективно шкільний автобус для підвезення дітей із сусідніх сіл до опорного закладу Колінковецької ЗЗСО I-III ступенів.

Об'єктом незавершеного будівництва соціальної сфери є будівля школи - інтернат яку планується перепрофілювати під дошкільний навчальний заклад с. Колінківці, вул.Головна, 105. Однак громада повинна планувати на майбутнє вирішення питання створення закладів дошкільного виховання, зокрема врахувати можливості фінансування їх будівництва та створення за рахунок різних джерел, зокрема приватного капіталу, а також розглянути можливості створення садочків із різними формами власності.

Таблиця 8. Кількість дітей в розрізі населених пунктів дошкільного віку

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Всього
Топорівці	33	52	45	54	36	39	259
Колінківці	58	45	59	60	43	47	312
Грозинці	20	19	20	19	16	14	108
Бочківці	20	23	19	18	11	13	104

З наведених в таблиці даних зрозуміло що демографічна ситуація в громаді в порівнянні із іншими громадами області знаходиться на хорошому рівні однак загострює проблему недостатньої кількості дошкільних установ в громаді. Із наведених вище даних зрозуміло що 2 наявні садочки максимально завантажені, а в Топорівському ЗДО на 8 дітей більше чим передбачено проектними потужностями. Аналіз наведених нижче даних свідчить про збереження тенденції в майбутньому.

Розподіл коштів бюджету розвитку на здійснення заходів в освітній галузі в розрізі об'єктів у 2021 році наведено в наступній таблиці.

Таблиця 9. Розподіл коштів бюджету розвитку

Код Програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів	Код Типової програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів	Код Функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету	Найменування головного розпорядника коштів місцевого бюджету / відповідального виконавця, найменування бюджетної програми	Найменування об'єкта відповідно до проектно-кошторисної документації	Строк реалізації об'єкта (рік початку і завершення)	Загальна вартість об'єкта, гривень	Обсяг видатків в бюджету розвитку, гривень	Рівень будівельної готовності об'єкта на кінець бюджетного періоду, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
111200	1200	990	Надання освіти за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки	Придбання обладнання для Грозинецького НВК (шкільний підрозділ)	2021	10900	10900	100%

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

			особам з особливими освітніми потребами					
111200	1200	990	Надання освіти за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами	Придбання обладнання для Бочковецького НВК (шкільний підрозділ)	2021	10900	10900	100%
111200	1200	990	Надання освіти за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами	Придбання обладнання для Колінковецької ЗОШ I-III ст..	2021	38200	38200	100%
111200	1200	990	Надання освіти за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами	Придбання обладнання для Топорівської ЗОШ I-III ст..	2021	21800	21800	100%
X	x	x	Всього	X	X	81800	81800	x

Галузь Охорони здоров'я в громаді представлена чотирма закладами первинної ланки: Топорівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини, Коліковецька АЗПСМ, Грозинецька АЗПСМ, Фельдшерсько - акушерським пунктом с. Бочківці) та пунктом екстреної медичної допомоги в с. Колінківці Чернівецького центру екстреної медичної допомоги.

В межах програми обов'язкових медичних гарантій лікарями закладів первинної медичної допомоги укладено з населенням на початок 2021 року 10071 декларація на обслуговування:

- Топорівська АЗПСМ – 3988 чол.
- Колінківська АЗПСМ – 2426 чол.
- Грозинецька АЗПСМ – 3657 чол.

Таблиця 10. Перелік та опис закладів первинної ланки в громаді

Вид установи	Кількість	Потужність ліжок/ відвід.	Кількість лікарів	Середній та молод. медперсонал
--------------	-----------	---------------------------	-------------------	--------------------------------

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

Фельдшерсько-акушерські пункти	1	-	-	2
Амбулаторії заг. практики сімейної медицини	3	-	9	30

Методичне керування закладами первинної ланки громада делегує в поточному році Хотинському центру первинної медичної допомоги та Новоселицькому центру «Промінь здоров'я». В подальшому планується створення власного центру первинної медичної допомоги.

Амбулаторії розміщені у відремонтованих капітальних будівлях. В Колінковецькій АЗПСМ в лікувальному процесі не задіяний один поверх та в Топорівській АЗПСМ один корпус, які в подальшому можна задіяти для розміщення інших об'єктів соціальної сфери (хосписів і т.д.). Для обслуговування населення в амбулаторіях задіяно шість автомобілів: три Рено Дастер, Опель Комбо, УАЗ та Мерседес спрінтер (наданий громаді благодійниками).

Вторинна медична допомога жителям громади надається Хотинською та Новоселицькою багатопрофільними лікарнями, на утримання яких громада передала субвенції в межах 1 млн. грн. (енергоносії, медикаменти).

Таблиця 11. Перелік та опис закладів культури в громаді

Вид установи	Кількість	Потужність	Штатна чисельність
Будинки культури	1	-	4
Клуби	-	-	-
Музеї	1	-	1
Бібліотеки	4	-	4
Школи естетичного виховання	Відсутні	-	-

Під час аналізу використання споруд культурного призначення у громаді (див. таблицю вище) – необхідно запровадити більш раціональне їхнє використання, в т.ч. шляхом розширення асортименту послуг або перепрофілювання установ.

Економіка

Загальна кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання 551 од., в тому числі юридичних осіб 74 од., з них економічно активних (бюджетоутворюючих) 42 од.; фізичних осіб-підприємців 477 од., з них ведуть діяльність 477 од. На території Топорівської об'єднаної територіальної громади здійснюють діяльність та сплачують податки найбільш активних 25 юридичних осіб та 11 фермерських господарств.

Таблиця 12. Перелік активних юридичних осіб

Кількість діючих підприємств-юридичних осіб, зареєстрованих в Топорівській ТГ	
№п/п	Назва
1	Грозинецьке сільське споживче товариство
2	Топорівське сільське споживче товариство
3	ТГ Ротаря Івана Степановича
4	ПП "Ліголь-чемпіон"
5	ПП "Олекс"
6	ПП "Сад Буковини"
7	ПП Агропромислова фірма "Екогарден"
8	ПП "Жанна -Г"
9	ПП "Збіра"
10	ПП "Трансервіс Анна-Ніко"
11	ПП "Даяна"
12	ПФ"ГАЛІК"
13	СГ кооператив "Садівник"
14	ТОВ "Анівол"
15	ТОВ "Діброва"

16	ТОВ "П.М.Груп"
17	ТОВ "Укрорганік"
18	ТОВ "Фруктовва-Нова"
19	ТОВ "Біосад"
20	ТОВ "ВДМ-ФУД"
21	ТОВ "Дессо-Сервіс"
22	ТОВ "Екотехнік-Рідківці"
23	ТОВ "Мюнгер"
24	ТОВ "Сонцедар-Енерджи"
25	ТОВ "Люд-Вік-АГРО"

Найбільша питома вага суб'єктів господарювання які займаються торгівлею та надання послуг. В населених пунктах Колінківці і Топорівці є досить потужні ресторани комплекси, які можуть вмістити велику кількість людей, в зв'язку з чим часто мешканці інших населених пунктів святкують весілля в цих ресторанах. Структура мережі закладів торгівлі та послуг наведено в таблиці.

Таблиця 13. Структура мережі закладів торгівлі та послуг

назва	кількість	потужність/ площа
Магазини	44	2246
Аптеки	7	140
Ресторани	11	1139 місць
Станції техобслуговування автомобілів	2	-
Автомийки	1	-
АЗС	3	-
Поштові послуги (назва суб'єкта господарювання)	Укрпошта, Нова пошта	-
Пункти ремонту взуття	1	10
Салони ритуальних послуг	2	100
Сауни, лазні	2	-

Більша частина жителів Топорівської ТГ займається садівництвом однак на офіційному рівні тільки декілька фермерів юридичних осіб займаються садівництвом в великих масштабах. Основними сільськогосподарськими культурами населених пунктів Топорівської ТГ являються яблука, а також груші, сливи та ін. Орієнтовна площа багаторічних насаджень на території Топорівської ТГ становить – 3511 га, з яких збирається орієнтовно урожай в розмірі більше 100 тис. тон яблук різних сортів.

Таблиця 14. Перелік активних фермерських господарств

Кількість фермерських господарств зареєстрованих в Топорівській ТГ	
№п/п	Назва
1	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ЛАЗАР САД"
2	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "НАДІЯ - НТВ"
3	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ОЛЬГА"
4	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ВІДРАДА"
5	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ЛІВАДА"
6	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "МАКОСАД"
7	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "НІКОСАД"
8	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ОСІНЬ БУКОВИНИ"
9	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "САДИ МТК БУКОВИНИ"
10	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО "ЮРІЙ & ЮРІЙ"
11	ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО РОТАРЯ ВАСИЛЯ СТЕПАНОВИЧА

Вирощена продукція жителями громади продається по всій території України та в багатьох країнах світу. Однак в садівників громади існує ряд проблем таких як:

1. Недостатність внутрішніх фінансових ресурсів для розвитку бізнесу та ускладнений доступ до зовнішніх джерел фінансування, висока вартість кредитних ресурсів, необізнаність суб'єктів малого та середнього підприємництва в питаннях залучення альтернативних методів фінансування, насамперед отримання грантів та/або фінансових асигнувань від міжнародних організацій чи фондів.
2. Низька управлінська та підприємницька кваліфікація місцевих власників бізнесу. Необхідність консолідованого навчання для розвитку фруктового бізнесу.
3. Відсутність кооперації та співпраці між власниками садів.
4. Відсутність якісних та оперативних даних прогнозів погодних умов, зокрема критичних та різких перепадів.
5. Відсутність сучасної системи поливу фруктових дерев.
6. Відсутність антиградових установок, та відповідно захист садів антиградовими сітками.
7. Загроза заморозків і нагальна необхідність для збереження урожаю розробити сучасну систему захисту від ранніх морозів.
8. Невикористаний потенціал можливостей подальшої переробки продукції садівництва.
9. Недостатня розвиненість логістичної інфраструктури, що дозволяє отримувати максимальний ефект від фруктового потенціалу громади

Економічна діяльність суб'єктів господарювання дала змогу запланувати на 2021 рік місцевих податків в розмірі близько 10 млн. грн.

Сумарно надходження до місцевого бюджету в 2021 році заплановано в розмірі 76 468 400,00 грн., з яких власні надходження складають 17 730 000,00 грн. структура яких наведена в таблиці нижче.

Таблиця 15. План надходжень до бюджету в 2021 році

Код	Найменування згідно з класифікацією доходів бюджету	Усього	Загальний фонд	Спеціальний фонд	
				усього	У т.ч. бюд.розв.
1	2	3	4	5	6
10000000	Податкові надходження	16 463 000,00	16 463 000,00		
11000000	Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	6 100 000,00	6 100 000,00		
11010000	Податок та збір на доходи фізичних осіб	6 100 000,00	6 100 000,00		
11010100	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати	5 950 000,00	5 950 000,00		
11010400	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата	30 000,00	30 000,00		
11010500	Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування	120 000,00	120 000,00		
13000000	Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	110 000,00	110 000,00		
13010200	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	110 000,00	110 000,00		
14000000	Внутрішні податки на товари та послуги	260 000,00	260 000,00		
14040000	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів	260 000,00	260 000,00		
18000000	Місцеві податки	9 993 000,00	9 993 000,00		
18010000	Податок на майно	3 105 000,00	3 105 000,00		
18010100	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості	8 000,00	8 000,00		

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

18010200	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений фізичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості	13 000,00	13 000,00		
18010300	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений фізичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості	14 000,00	14 000,00		
18010400	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості	180 000,00	180 000,00		
18010500	Земельний податок з юридичних осіб	280 000,00	280 000,00		
18010600	Орендна плата з юридичних осіб	230 000,00	230 000,00		
18010700	Земельний податок з фізичних осіб	1 700 000,00	1 700 000,00		
18010900	Орендна плата з фізичних осіб	680 000,00	680 000,00		
18050000	Єдиний податок	6 888 000,00	6 888 000,00		
18050300	Єдиний податок з юридичних осіб	4 000,00	4 000,00		
18050400	Єдиний податок з фізичних осіб	6 820 000,00	6 820 000,00		
18050500	Єдиний податок з сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків`	64 000,00	64 000,00		
20000000	Неподаткові надходження	1 267 000 ,00	237 000, 00	1 030 000,00	
22000000	Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	227 000,00	227 000,00		
22010000	Плата за надання адміністративних послуг	27 000,00	27 000,00		
22012500	Плата за надання інших адміністративних послуг	27 000,00	27 000,00		
22080000	Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим державним майном	200 000,00	200 000,00		
22080400	Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	200 000,00	200 000,00		
24000000	Інші неподаткові надходження	10 000,00	10 000,00		
24060300	Інші надходження	10 000,00	10 000,00		
25000000	Власні надходження бюджетних установ	880 000,00		880 000,00	
25010000	Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством	880 000,00		880 000,00	
25010100	Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю	880 000,00		880 000,00	
50000000	Цільові фонди	150 000,00		150 000,00	
50110000	Цільові фонди, утворені органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади	150 000,00		150 000,00	
	Усього доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	17 730 000,00	16 700 000,00	1 030 000,00	
40000000	Офіційні трансферти	58 738 400,00	58 738 400,00		
41000000	Від органів державного управління	58 738 400,00	58 738 400,00		
41020000	Дотації з державного бюджету місцевим бюджетам	22 318 600,00	22 318 600,00		
41020100	Базова дотація	22 318 600,00	22 318 600,00		
41030000	Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам	34 648 900,00	34 648 900,00		
41033900	Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	34 648 900,00	34 648 900,00		
41034200	Медична субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	0,00			
41040000	Дотації з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам	1 527 900,00	1 527 900,00		
41040200	Дотація з місцевого бюджету на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я за рахунок відповідної додаткової дотації з державного бюджету	1 527 900,00	1 527 900,00		
41050000	Субвенції з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам	243	243 000,00		

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

		000,00			
41051200	Субвенція з місцевого бюджету на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету	243 000,00	243 000,00		
X	Разом доходів	76 468 400,00	75 438 400,00	1 030 000,00	

Всього в 2021 році видатків з бюджету на утримання Інфраструктури та соціально-культурної сфери передбачено із різних фондів в розмірі 76468400,00 грн., структура видатків наведено в таблиці нижче.

Таблиця 16. План видатків з бюджету в 2021 році

Код класифікації видатків	Найменування головного розпорядника коштів місцевого бюджету/відповідаля виконавця	Загальний фонд					Спеціальний фонд						РАЗОМ
		всього	видатки споживання	з них		видатки розвитку	всього	у тому числі бюджет розвитку	видатки споживання	з них		видатки розвитку	
				оплата праці	комунальні послуги та енергоносії					оплата праці	комунальні послуги та енергоносії		
1	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
0100000	Апарат місцевої ради	7177715,400	7177715,400	5311490,000	3338500,000	0,00	111180,000	81800,000	1030000,000	0,00	100000,000	81800,000	7288895,400
0110150	Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення	1240450,000	1240450,000	9785000,000	313400,000	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1240450,000
0110180	Інша діяльність у сфері державного управління	15000,000	15000,000	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15000,000
0111010	Надання дошкільної освіти	7167700,000	7167700,000	4983300,000	422500,000	0,00	520000,000	0,00	520000,000	0,00	0,00	0,00	7687700,000
0111021	Надання загальної середньої освіти	1402220,000	1402220,000	8313900,000	2455800,000	0,00	360000,000		360000,000	0,00	0,00		1438220,000
0111031	Надання загальної середньої освіти за рахунок освітньої субвенції	3464890,000	3464890,000	2840070,000									3464890,000
111200	Надання освіти за рахунок субвенції з держ. бюджету місц. бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами	161200,000	161200,000	132100,000			81800,000	81800,000				81800,000	243000,000

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

0113242	Інші заходи у сфері соціального захисту і соціального забезпечення	150000,00	150000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150000,00
0114030	Забезпечення діяльності бібліотек	610000,00	610000,00	460000,00	29800,00								610000,00
0114060	Забезпечення діяльності культури	426000,00	426000,00	306500,00	43000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	426000,00
0115062	Підтримка спорту	100000,00	100000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100000,00
0116030	Організація благоустрою	300000,00	300000,00	0,00	50000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	300000,00
0117130	Здійснення заходів із землеустрою	200000,00	200000,00										200000,00
0117461	Утримання та розвиток автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури за рахунок коштів місцевого бюджету	618854,00	618854,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	618854,00
0117691	Виконання заходів за рахунок цільових фондів, утворених органами місце	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150000,00	0,00	150000,00	0,00	100000,00	0,00	150000,00
0118130	Забезпечення діяльності місцевої пожежної охорони	952800,00	952800,00	733400,00	24000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	952800,00
3710000	Фінансовий відділ Топорівської сільської ради	3579446,00	3429446,00	905000,00									3579446,00
3710160	Керівництво управління	1193000,00	1193000,00	905000,00									1193000,00
3718710	Резервний фонд	150000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150000,00
3719770	Інші субвенції з місцевого бюджету	2236446,00	2236446,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2236446,00
X	Усього	7535660,00	7520660,00	5401990,00	3338500,00	0,00	111180,00	81800,00	1030000,00	0,00	100000,00	81800,00	7646840,00

Підсумовуючи вищевикладене здійсимо аналіз основних критично важливих показників які характеризують бюджет громади. Так проведений аналіз основних показників бюджету Топорівської громади за 2020 рік свідчить про те що дотаційність громади складає 57,7% а витрати на апарат управління складають в структурі доходів 60,8%, на фоні суттєвого

розриву між показниками доходів і видатків загального фонду на 1 мешканця. Досить високий є відсоток заробітної плати в структурі видатків загального фонду, що свідчить про орієнтацію на закриття поточних проблем і обмежені можливості громади витратити кошти на розвиток та стратегічно важливі цілі. Про дану тенденцію також свідчить такий показник як розмір капітальних витрат на мешканця, так розмір витрат в 2020 році склав 24,6 грн. на одного мешканця громади. Для переорієнтації громади на стратегічно важливі розвиткові проекти доцільно проводити постійну роботу із збільшення питомої ваги місцевих надходжень до бюджету громади, так як в структурі доходів загального фонду вони склали 48,3% в 2020 році, та постійно проводити роботу із зменшення так званих витрат «проїдання». Основні показники які характеризують ефективність діяльності громади наведено нижче.

Таблиця 17. Основні показники ефективності громади

Осн показники ефективності	
Доходи загального фонду на 1-го мешканця грн:	348.3
Видатки загального фонду на 1-го мешканця грн:	1249.5
Капітальні видатки на 1-го мешканця грн:	24.6
Рівень дотаційності бюджетів %:	57.7
Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду %:	60.8
Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду %:	94.7
Видатки на загальну середню освіту на 1-го учня грн:	6923.1
Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду %	48.3

З метою збільшення податкових надходжень до бюджету доцільно в повній мірі використати інвестиційний потенціал який є в громаді. Не використаним ресурсним потенціалом є низка об'єктів, які не використовуються, або використовується нерационального. Стратегічно важливим є те що дані об'єкти являються власністю громади. Для якісного надання адміністративних послуг населенню та бізнесу громади планується створення центру з надання адміністративних послуг, та віддалених підрозділів в кожному населеному пункті. В адмінбудинку Топорівської сільської ради площею 572 м² проводиться капітальний ремонт внутрішніх приміщень, та заміна проводки на другому поверсі.

Наявний інвестиційний потенціал

На території Топорівської ТГ є одна сформована (виготовлені документи) вільна земельна ділянка, яка перебуває в комунальній власності площею 11,4775 га, кадастровий номер 7325084000:03:001:0406 сільськогосподарського призначення (інженерні комунікації відсутні), яка розташована за межами населеного пункту села Колінківці.

На території Топорівської ТГ є такі незадіяні об'єкти нерухомості:

- нежитлова будівля – магазин загальною площею 97,40 кв.м. вулиця Довбуша №27 селі Топорівці, власник якого є Топорівське сільське споживче товариство, наявні інженерні комунікації.
- нежитлова будівля – кафе загальною площею 457,40 кв.м. по вулиці Топорівській № 57 в селі Топорівці, власник якого є Топорівське сільське споживче товариство, наявні інженерні комунікації.
- нежитлові приміщення «Ветсанутильза завод» загальною площею більше 1000 кв.м. по вулиці Лісові №82 в селі Топорівці, власник не визначений.
- Нежитлове недобудоване приміщення орієнтовною площею 500 кв.м. по вулиці Головні (біля адмінбудинку) в селі Грозинці, яке перебуває на балансі сільської ради, наявні інженерні комунікації.
- нежилі приміщення (стара школа) загальною площею – 310,7 кв.м. по вулиці Головні №85 в селі Грозинці, власник якого є Топорівська сільська рада.

- комплекс нежитлових приміщень загальною площею – 768,7 кв.м по вулиці Головній ЗА в селі Бочківці, власник яких є ПАТ «Державний експортно – імпортерний банк України», наявні інженерні комунікації.

Також у Топорівській ТГ значний потенціал для розвитку сонячної енергетики, відповідно до кількості сонячних днів, рельєфу місцевості, та сільського господарства. Клімат, характеристика ґрунтів та рельєф громади придатні для розвитку садівництва, городництва. А також пов'язаною з даними напрямками діяльністю логістикою, збереженням фруктів та овочів а також їх переробкою.

4. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ

4.1. Деякі проблеми розвитку Топорівської громади

1. Безробіття, тіньова зайнятість, трудова міграція, обмежені можливості працездатних громадян громади отримати роботу в місцевості.
2. Недостатня громадська активність населення громади.
3. Не задіяний в повній мірі ресурсний потенціал Топорівської громади.
4. Недостатнє фінансування дорожнього господарства, відсутність коштів на ремонт та будівництво призводить до незадовільного стану доріг загального користування, що в свою чергу негативно впливає на інтенсивність автоперевезень, безпеку дорожнього руху, технічний стан транспортних засобів.
5. Дефіцит кваліфікованих робітничих кадрів на фоні відсутності зайнятості в селах, молодіжного безробіття, тіньової зайнятості та трудової міграції.
6. Недостатність бюджетного фінансування для зміцнення матеріально-технічного забезпечення закладів галузі освіти та культури та медицини.
7. Відсутність підприємства житлово-комунального господарства.
8. Не завершена організація надання адміністративних послуг в ЦНАПі та територіальних підрозділах населених пунктів громади.
9. Відсутність достатньої кількості дошкільних закладів освіти.
10. Низька енергоефективність приміщень в яких знаходяться бюджетні установи громади, в зв'язку з чим досить високі витрати на утримання даних установ.
11. Диспропорція у структурі розвитку малого та середнього бізнесу за сферами економічної діяльності.
12. Недостатність внутрішніх фінансових ресурсів для розвитку бізнесу та ускладнений доступ до зовнішніх джерел фінансування, висока вартість кредитних ресурсів, необізнаність суб'єктів малого та середнього підприємництва в питаннях залучення альтернативних методів фінансування, насамперед отримання грантів та/або фінансових асигнувань від міжнародних організацій чи фондів.
13. Низька управлінська та підприємницька кваліфікація місцевих власників бізнесу. Необхідність консолідованого навчання для розвитку фруктового бізнесу.
14. Відсутність кооперації та співпраці між власниками садів.
15. Відсутність якісних та оперативних даних прогнозів погодних умов, зокрема критичних та різких перепадів.
16. Відсутність сучасної системи поливу фруктових дерев.
17. Відсутність антиградових установок, та відповідно захист садів антиградовими сітками.

18. Загроза заморозків і нагальна необхідність для збереження урожаю розробити сучасну систему захисту від ранніх морозів.
19. Невикористаний потенціал можливостей подальшої переробки продукції садівництва.
20. Недостатня розвиненість логістичної інфраструктури, що не дозволяє отримувати максимальний ефект від потенціалу громади.
21. Недостатня розвиненість туризму в громаді.
22. Відсутність належного контролю з боку громади за станом дотримання екологічного природоохоронного законодавства на території ТГ, контролю за дотриманням невиснажливого використання природних ресурсів.
23. Відсутність повного переліку нерухомого майна, що належить територіальній громаді, відсутність технічної документації на окремі об'єкти та правової документації на більшу частину об'єктів нерухомого майна, що належить територіальній громаді.
24. Диспропорція у структурі розвитку домашніх сільськогосподарських господарств.
25. Поява сильного розшарування на «багатих» та «бідних» підприємців, створення соціального розриву між населенням, та іншими.
26. Збереження відособленості розвитку сіл з іншими селами громади.
27. Низька питома вага власних податкових надходжень в бюджеті громади.
28. Застарілі генеральні плани населених пунктів громади. Відсутність коштів для виготовлення нових генеральних планів населених пунктів Топорівської громади.

4.2. Сценарії розвитку Топорівської громади

Сценарне моделювання є важливою методологічною базою стратегічного вибору. Сценарій – деяка послідовність подій, які можуть відбутися в майбутньому із значною долею ймовірності за певних умов. Такі умови, або фактори, можуть бути як зовнішні, так і внутрішні. Іншими словами, в основі кожного сценарію повинні бути покладені базові сценарні припущення, за яких можуть виникати ті чи інші фактори впливу.

Зважаючи на те, що для новоствореної ОТГ дуже мало даних для відстеження попередньої динаміки соціально-економічних процесів, повноцінне формулювання сценаріїв у 2020 році неможливе (стане можливим під час наступних періодів стратегічного планування – через 3-5 років). Таким чином, наведені нижче елементи сценарного моделювання відображають, передусім вплив на громаду зовнішніх факторів.

Основними сценаріями розвитку є: інерційний (песимістичний) та модернізаційний (реалістичний).

Інерційний сценарій розвитку.

Інерційний (песимістичний) сценарій розвитку громади формується за комплексу припущень, що тривкий у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи залишається незмінним, тобто послідовність станів системи змінюється за інерцією: громада рухається по інерції, суспільно-економічний стан країни не сприяє розвитку. Базові припущення – національний рівень:

1. Військовий конфлікт на Сході України заморожується.

2. Зростають видатки Державного бюджету на утримання армії та ВПК.
3. Рівень корупції в країні знижується незначно – замість реальних реформ спостерігаємо їх імітацію.
4. ВВП країни зростає темпами, недостатніми для відновлення економіки.
5. Гривня підтримується виключно міжнародними кредитами та, відповідно, інтервенціями НБУ на валютному ринку, продовжується неконтрольована інфляція.
6. Державні інвестиції у розвиток інфраструктури (дороги, колії, транспортна інфраструктура) забезпечують лише 30-50% необхідних обсягів.
7. Інвестиційна привабливість України залишається низькою, рівень залучення інвестицій не зростає.
8. Податковий тиск на підприємців залишається високий, в тіні продовжує залишатися більше 50% малого і середнього бізнесу.
9. Доходи населення не зростають в кращому випадку.

Базові припущення – місцевий рівень:

1. Інфраструктура громади поступово занепадає, підтримується лише центральна садиба.
2. Із-за обмежених ресурсів місцевого бюджету громада неспроможна у повній мірі задовольняти потреби мешканців в соціальних та муніципальних послугах.
3. Посилюються екологічні проблеми.
4. Логістичний потенціал громади не використовується.
5. Ідентичність громади не має характерного визначення.
6. Розшарування між багатими (підприємцями) та бідними поступово зростає, що починає призводити до соціальної напруги.
7. Зростають песимістичні настрої у населення із-за відсутності роботи та можливостей самореалізації, люди починають виїжджати з громади.

Що відбувається:

Населення громади до 2023 року скорочується. Внаслідок відсутності системного підходу логістична сфера громади не розвивається. Малий і середній бізнес не розвивається. Доходів бюджету ОТГ недостатньо для суттєвого покращення інфраструктури громади – локальне покращення благоустрою спостерігається лише біля соціально значимих об'єктів, що не може суттєво поліпшити загальний візуальний образ громади. Територія громади розвивається мляво, фінансування відбувається за залишковим принципом.

Модернізаційний сценарій

Модернізаційний (реалістичний) сценарій розвитку будується на припущеннях, за яких формуються найсприятливіші зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які громада здатна створити самостійно) фактори впливу: громада активно використовує можливості в умовах швидкого суспільно-економічного розвитку країни. Базові припущення – національний та регіональний рівень:

1. Військове протистояння на Сході України припиняється.
2. Рішуче впроваджуються системні реформи: судова, податкова, децентралізація та ін.
3. ВВП країни починає зростати на 7-10% щороку.
4. Гривня стабільна.
5. Інвестиційна привабливість країни покращується.
6. Державні інвестиції на розвиток інфраструктури дозволяють суттєво покращити стан доріг та дорожньої інфраструктури.
7. Податкова реформа виводить бізнес із «тіні».
8. Доходи населення поступово зростають.
9. Ефективно працює ДФРР та інші державні фонди.
10. Громада стає відомою в Україні та у Чернівецькій області.

Базові припущення – місцевий рівень:

1. Сформовані базові планувальні документи громади: стратегія, зонування земель громади, схема планування громади, інвестиційний паспорт громади.
2. Громада є активним реципієнтом державних та донорських фондів.
3. Створюються привабливі інвестиційні пропозиції, насамперед, у сфері рекреації та туризму, а також в аграрному секторі.
4. У громаді покращується підприємницький та інвестиційний клімат – громада стає привабливою для інвесторів. Як наслідок, відбувається розвиток місцевої економіки.
5. Покращується інфраструктура громади внаслідок надходжень додаткових коштів до бюджету в рамках фінансової децентралізації та раціонального використання ресурсів.
6. Відбувається зростання доходів населення, зупиняється еміграція та збільшується кількість тих, що переїзжають до громади.

Що відбувається:

Громада позиціонує себе в якості комфортної сільської, в основі економіки якої знаходиться розвиток малого та середнього бізнесу, легкої промисловості, туристичні послуги та ефективне сільське господарство. Внаслідок злагодженої політики регіону і громади формуються і просуваються на інвестиційні ринки привабливі інвестиційні пропозиції. Залучення стратегічних інвесторів дозволить радикально покращити привабливість Топорівської громади для туристів, в т.ч. для чернівчан (тур вихідного дня). Зростає кількість робочих місць та рівень доходів населення. Розвиток сільських територій громади забезпечується інвестиціями в аграрний сектор, підтримкою сільських обслуговуючих кооперативів та не аграрними видами бізнесу. Аграрний сектор громади здійснює повний цикл від вирощування до глибокої переробки продукції садівництва, яка є характерною для Топорівської громади та експортує їх за межі громади. Активна діяльність громади у залученні позабюджетних коштів, зокрема з ДФРР, дозволить поступово покращити інженерну та соціальну інфраструктуру.

4.3. Стратегічне бачення розвитку Топорівської громади

(за результатами засідань з розробки стратегії)

Топорівська громада – це громада «квітучий сад», де людям комфортно жити, розвинуто підприємницьку кооперацію, а природні ресурси використовуються раціонально й екологічно.

4.4. SWOT/TOWS-аналіз Топорівської громади

SWOT-аналіз для ОТГ полягає у визначенні сильних та слабких сторін громади, визначення її можливостей та загроз, що впливають на розвиток території ОТГ у цілому, на рівень життя мешканців громади. Як правило, з метою отримання якісного аналізу сильні і слабкі сторони трактують як внутрішні чинники, а можливості і ризики — як зовнішні чинники, які містяться у ближньому і дальньому оточенні громади.

Таблиця 18. Фактори SWOT Топорівської громади
(за результатами засідання з розробки стратегії)

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Сприятливі природно-кліматичні умови для розвитку сільського господарства 2. Наявна інфраструктура 3. Підприємницька активність населення 4. Наявність ресурсів для розвитку (трудових та земельних) 5. Розвинуте садівництво 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низький рівень платоспроможності населення 2. Високий рівень безробіття, відтік робочої сили в міста та за кордон 3. Поганий стан внутрішньої транспортної інфраструктури громади та нерозвинутість комунальної інфраструктури 4. Негативна ментальність стосовно кооперування в веденні бізнесу
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання інтересу іноземних інвесторів до можливості інвестування в різні галузі економіки регіону шляхом використання інвестиційних майданчиків. 2. Зростаюча роль міжтериторіального (в тому числі транскордонного) співробітництва з використанням можливостей макрорегіональних стратегій ЄС 3. Формування стимулюючих механізмів підтримки розвитку малого і середнього підприємництва у регіоні та країні 4. Кооперування з метою виготовлення та розповсюдження екочистої продукції. 5. Створення нових робочих місць, сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зубожіння сільського населення і зростання рівня безробіття та трудової міграції 2. Світова та національна економічні кризи 3. Політична нестабільність в країні, в т.ч. викликана військовим конфліктом на Сході України. 4. Наростання міграції населення більш продуктивного віку, в т.ч. трудової міграції та відтік кадрового потенціалу

SWOT/TOWS-аналіз виявляє взаємозв'язки сформульованих факторів через матрицю SWOT/TOWS та дозволяє визначити, як саме виявлені комбінації факторів впливають на вибір тої чи іншої стратегії, які «точки зростання» формують ті чи інші «кластери» комбінацій факторів SWOT, які конкурентні переваги території та зовнішні виклики мають стратегічне значення для Топорівської громади. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати **порівняльні переваги, виклики і ризики**, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку громади на довгострокову перспективу. Суцільна лінія символізує сильний взаємозв'язок, пунктирна – слабкий.

Сектор «**Порівняльні переваги**». Тип стратегії – агресивна, наступальна.

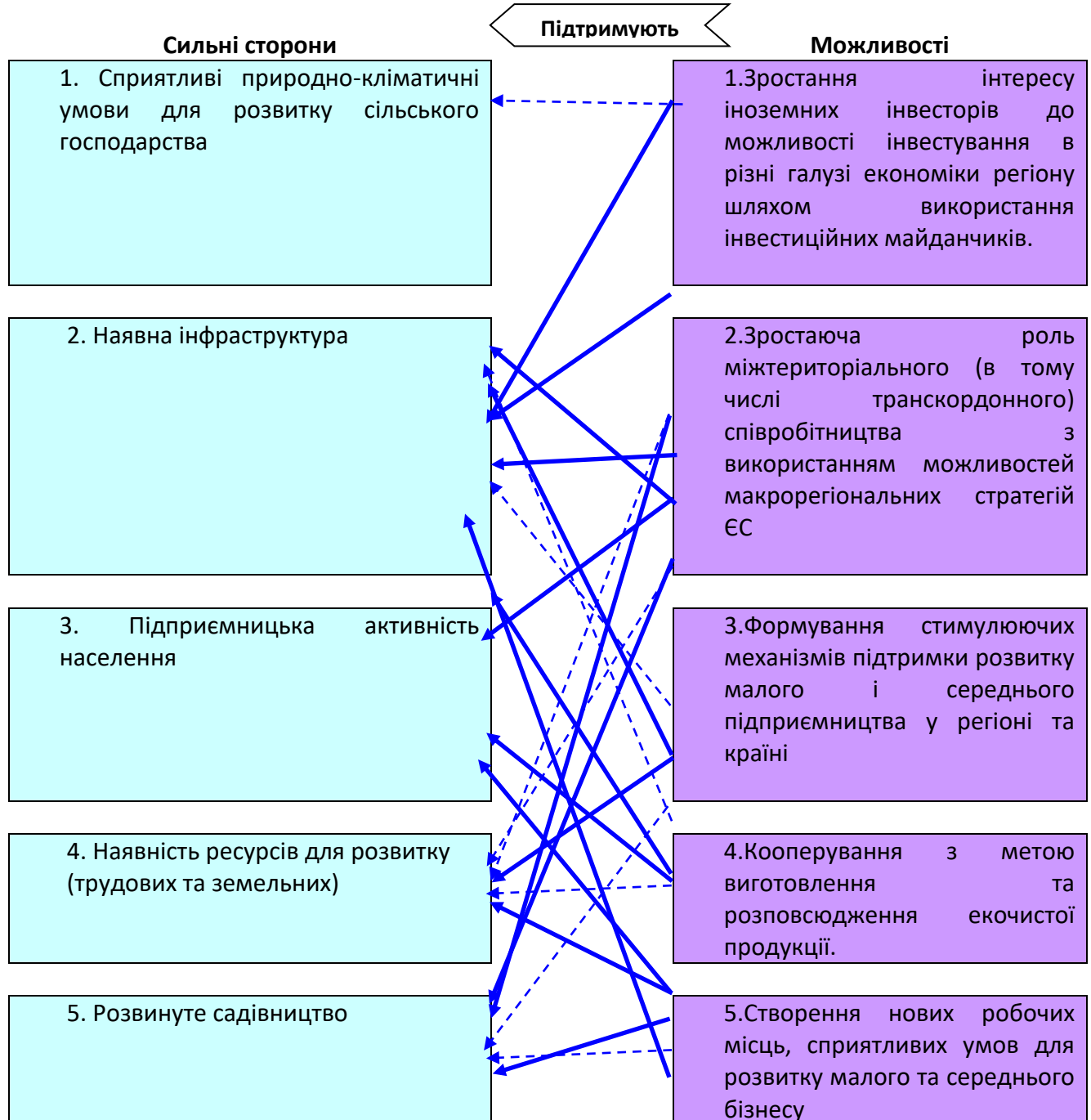

Рисунок 2. Взаємозв'язки факторів SWOT у секторі «Порівняльні переваги»

Сектор «Виклики». Тип стратегії – динамічна, конкурентна.

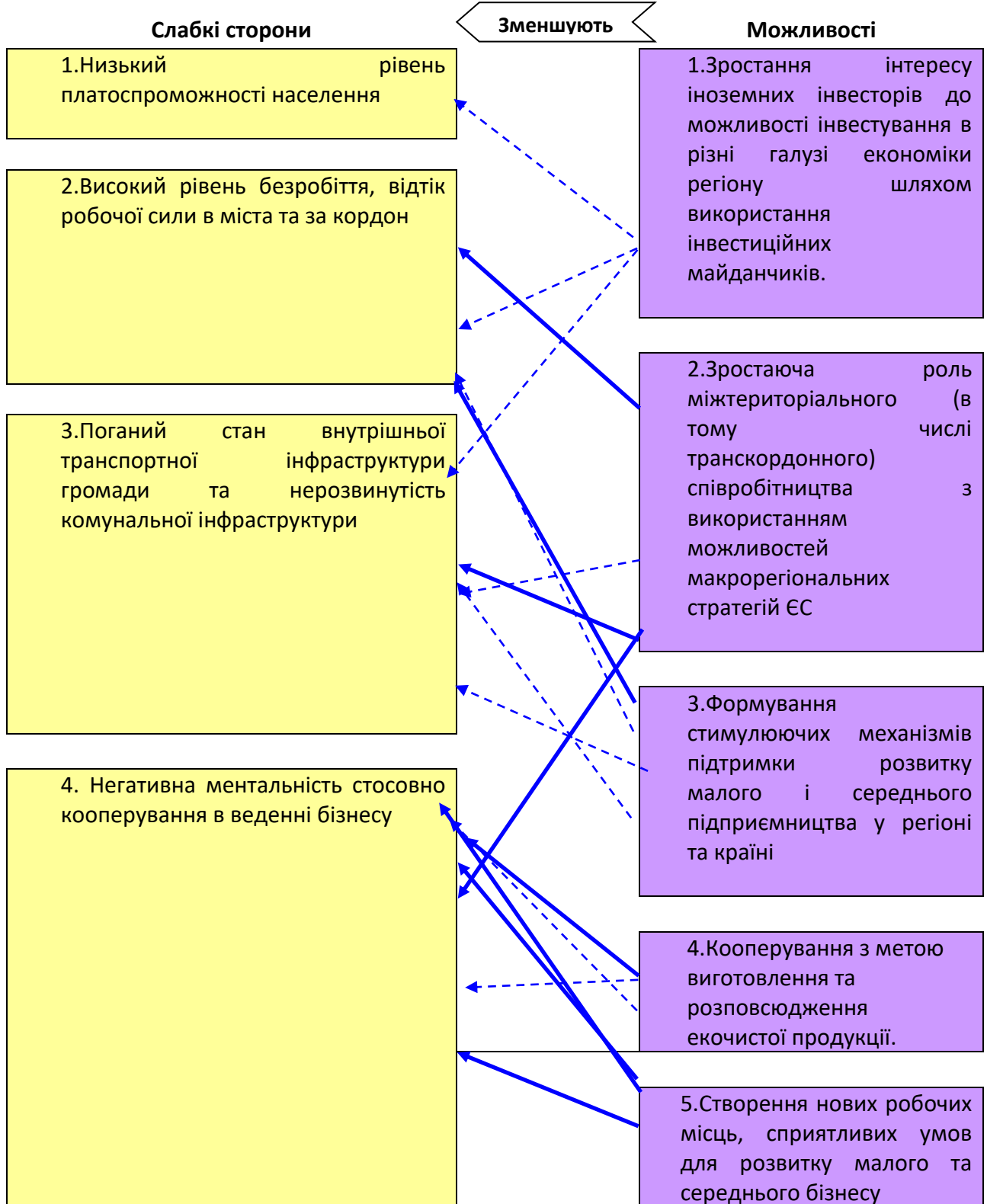

Рисунок 3. Взаємозв'язки факторів SWOT у секторі «Виклики»

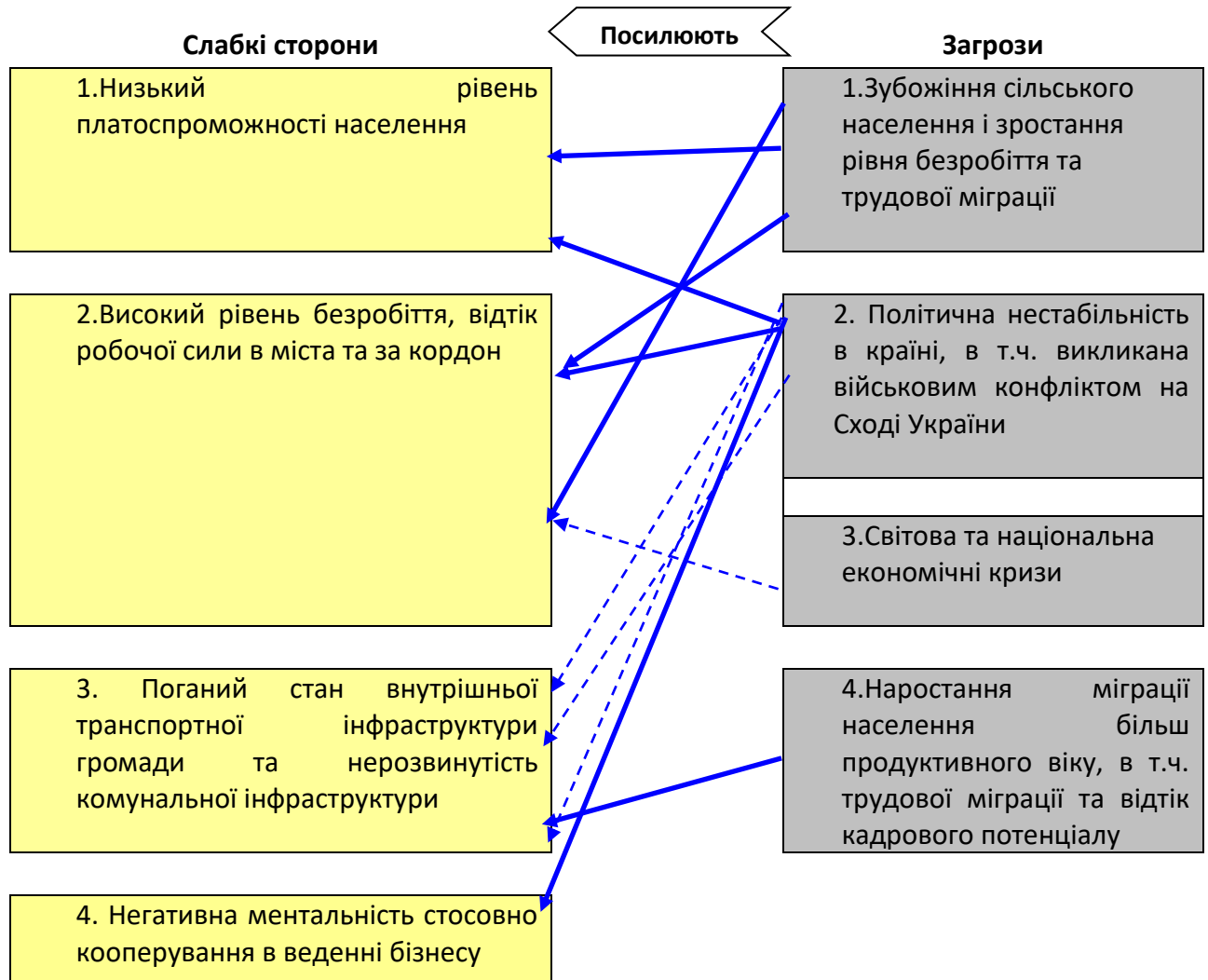

Рисунок 4. Взаємозв'язки факторів SWOT у секторі «Ризики»

4.5. Висновки та ідентифікація пріоритетів розвитку:

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

- Прогнозоване продовження євроінтеграційних процесів та реформ в Україні сприятимуть покращенню бізнес-клімату та зростанню зацікавленості інвесторів до України. З урахуванням таких сильних сторін Топорівської громади, як наявність ресурсів, вигідного географічного розташування, зацікавленості громади у власному розвитку, наявність можливостей для розвитку сільськогосподарського секторів, підприємливість та активність місцевого бізнесу та населення, можливе створення на території закладів логістичної сфери, що разом з очікуваним підвищенням доходів населення та зацікавленістю європейських споживачів послугами призведе до зростання потоків клієнтів, наслідком чого стане також зростання рівня зайнятості та рівня доходів населення Топорівської громади.
- Зростання попиту на продовольство на світовому ринку може привабити інвесторів в аграрний сектор на сільських територіях громади, стимулюватиме розвиток наявних у громаді підприємств виробників та переробників агропродукції, а також харчової промисловості.
- Використання кваліфікації та досвіду підприємців та населення в сфері виробництва за умови переорієнтації на нові ринки збуту та маркетингової підтримки з боку громади, а також використання механізмів вертикальної та горизонтальної інтеграції дасть можливість відновити підприємницьку активність у громаді.

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

- Погана комунальна інфраструктура, неналежна якість, або відсутність дорожнього покриття між населеними пунктами в середньостроковій перспективі можуть бути частково усунуті завдяки бюджетній підтримці, фінансовими ресурсами з ДФРР та інших донорів.
- Інвестиційна активність та покращання бізнес-клімату може сприяти підвищенню підприємницької активності у громаді та, в якійсь мірі, покращання якості надання послуг у громаді, а також не допустити відток населення.
- Підвищення підприємницької активності також може збільшитися за рахунок зростання популярності сільського, підприємницького, зеленого, світоглядного (етнографічного) туризму, турів вихідного дня.

Ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

- Згортання реформ та, як наслідок цього, скорочення обсягів фінансової підтримки ТГ обмежуватиме реконструкцію інженерно-технічних комунікацій, доріг та забезпечення послугами населених пунктів громади.
- Негативні соціально-економічні процеси в громаді можуть призвести до пасивності підприємців та населення, консервування місцевого розвитку та небажання розвивати незвичні для себе сфери.

5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Базуючись на результатах соціально-економічного аналізу, SWOT/TOWS-аналізу та висновках, члени робочої групи обрали як базову динамічну (конкурентну стратегію), яка передбачає формування конкурентних переваг громади шляхом мінімізації впливу на розвиток слабких сторін за допомогою можливостей, які зараз виникають в нашій країні та у світі. При цьому громада повинна максимально використати свої сильні сторони.

Для досягнення стратегічного бачення, були визначені операційні цілі. Розроблення і досягнення цілей формує основу для управління громадою. Стратегічні цілі повинні давати відповідь на запитання, що необхідно зробити, щоб досягти бачення розвитку громади:

Топорівська громада – це громада «квітучий сад», де людям комфортно жити, розвинуто підприємницьку кооперацію, а природні ресурси використовуються раціонально й екологічно.

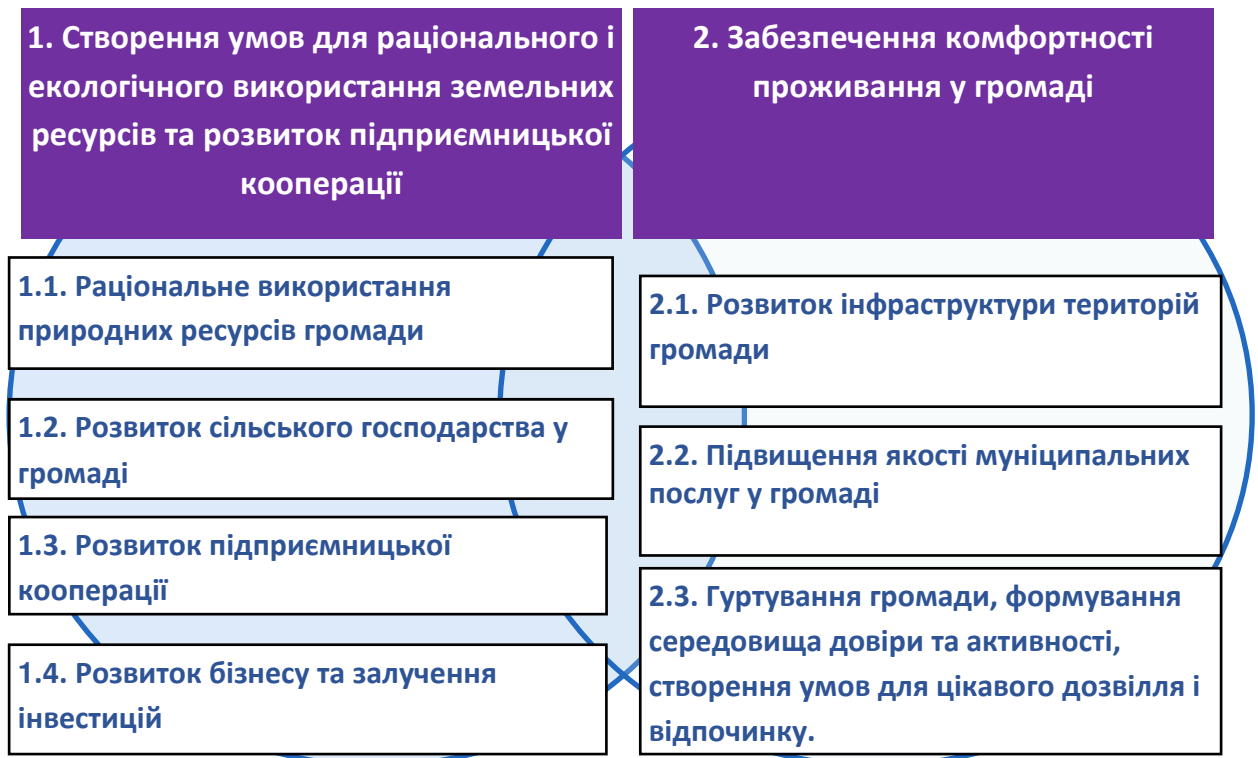

Рисунок 5. Стратегічне бачення, стратегічні та операційні цілі

Операційні цілі деталізовані в завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом, яким чином громада намагатиметься досягнути цілей свого розвитку.

Таблиця 19. Стратегічні, операційні цілі та завдання

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Створення умов для раціонального і екологічного	1.1. Раціональне використання природних ресурсів	1.1.1. Залучення інвестицій на земельні ділянки для ведення екологічного господарювання

використання земельних ресурсів та розвиток підприємницької кооперації	громади	1.1.2. Створення житлово-комунального підприємства для надання послуг мешканцям та бізнесу
		1.1.3. Розвиток альтернативної енергетики
	1.2. Розвиток сільського господарства у громаді	1.2.1. Навчально-консультативна підтримка індивідуальних с/г виробників
		1.2.2. Створення умов для переробки сільськогосподарської продукції та її збереження
		1.2.3. Раціональне використання земель сільськогосподарського призначення
	1.3. Розвиток підприємницької кооперації	1.3.1. Створення умов для об'єднання зусиль активних підприємців громади
		1.3.2. Просвітницька та навчально-консультативна підтримка підприємницької кооперації
		1.3.3. Створення інвестиційно привабливих площадок для ведення спільного бізнесу
	1.4. Розвиток бізнесу та залучення інвестицій	1.4.1. Активізація підприємницької активності у громаді
		1.4.2. Покращення умов для ведення бізнесу та залучення інвестицій (розробка генпланів, каталогу інвестиційних пропозицій, бренду громаду, паспортизація земель)
2. Забезпечення комфортності проживання у громаді	2.1. Розвиток інфраструктури територій громади	2.1.1. Забезпечення внутрішніми транспортними комунікаціями населених пунктів громади (дороги між населеними пунктами, в селах, вуличне освітлення)
		2.1.2. Запровадження системи управління ТПВ
		2.1.3. Розвиток культурної, та

		спортивної інфраструктури громади ;
		2.1.4. Благоустрій територій сіл (публічні простори)
		2.1.5. Підвищення готовності до надзвичайних ситуацій
	2.2. Підвищення якості муніципальних послуг у громаді	2.2.1. Розвиток мережі освітніх закладів, зокрема дошкільних у громаді
		2.2.2. Створення власного центру первинної медичної допомоги, та розвиток мережі медичних закладів у громаді
		2.2.3. Підвищення якості надання адміністративних послуг на території об'єднаної територіальної громади
		2.2.4. Розробка комплексу заходів націлених на підвищення енергоефективності приміщень в яких знаходяться бюджетні установи громади.
	2.3. Гуртування громади, формування середовища довіри та активності, створення умов для цікавого дозвілля і відпочинку.	2.3.1. Гуртування населених пунктів які ввійшли в громаду як єдиної дружньої конкурентоздатної адміністративної одиниці
		2.3.2. Організація дозвілля населення (позашкільне навчання, створення гуртків, центри спілкування/коворкінгу, громадські простори, тренінги/практика/ волонтерство, система навчання протягом усього життя)

Стратегічна ціль 1. Створення умов для раціонального і екологічного використання земельних ресурсів та розвиток підприємницької кооперації

Сільські території останні кілька десятиріччів років знаходяться під впливом цілого ряду проблем, серед яких – втрата значної кількості робочих місць, зменшення рівня доходів, погане забезпечення питною водою, застарілі очисні споруди, неналежна якість, або відсутність дорожнього покриття між населеними пунктами, слабка інформатизація. Ці проблеми є головною причиною міграції населення з сіл в міста, причому першими залишають село молоді люди та кваліфіковані працівники.

В останні роки проявилася очевидна тенденція занепаду традиційного села. Найважливішою причиною такого становища є низька якість життя у сільській місцевості, яке, поряд із низьким рівнем доходів населення й обмеженими економічними можливостями, характеризується також низьким рівнем якості й доступності різноманітних послуг, важливих для повсякденного життя – освітніх, культурних, дозвільних, охорони здоров'я. Стратегія розвитку Топорівської громади передбачає проведення ряду проектів, які можуть вплинути на підвищення якості життя в селах. Особливий акцент таких проектів повинен робитися на залучення молоді до суспільно-виробничих та підприємницьких процесів у сільській місцевості, оскільки молодше населення є критично важливим для збереження села.

Діяльність у межах стратегічної цілі 1 повністю узгоджується зі стратегічними цілями Стратегії розвитку Чернівецької області до 2027 року.

Досягнення стратегічної цілі пропонується через таку структуру операційних цілей та завдань:

Операційна ціль 1.1. Раціональне використання природних ресурсів громади

Завдання 1.1.1. Залучення інвестицій на земельні ділянки для ведення екологічного господарювання

В рамках даного завдання необхідно приділити увагу розробці плану просторового розвитку громади та генпланів населених пунктів. Сприяти залученню інвестора для ведення екологічного господарювання, пропрацювати можливості створення індустріального парку на території громади.

Інвентаризація земель, покликана дати відповідь на питання про сучасний стан землекористування та землеволодіння на території Топорівської громади. Саме інвентаризація земель дозволить перевести земельні відносини в громаді на якісно новий рівень розвитку, що буде позбавлений низки системних недоліків сучасної системи управління земельними ресурсами у частині визнання та гарантування прав на землю.

Фактично ж, суцільна інвентаризація земель на території Топорівської громади, проведена так і не була. Натомість, сучасний державний земельний кадастр за своєю сутністю так і не став суцільним, всеохоплюючим, а натомість має ознаки дискретності – об'єктами обліку є не всі землі в межах громади, а лише окремі земельні ділянки, відомості про які збиралися під час ведення державного реєстру земель.

Таким чином, попри те, що за останні 20 років в Україні сформована нова система земельних відносин, яка базується на багатоманітності форм власності на землю, більше половини земельних ділянок залишаються своєрідною «terra incognita» для державного земельного кадастру.

Інвентаризація земель Топорівської громади покликана зацікавити інвестора та вирішити такі основні задачі:

- 1) забезпечити повноту відомостей про всі земельні ділянки, кадастрові зони та квартали, адміністративно-територіальні утворення в межах громади у державному земельному кадастрі;
- 2) забезпечити валідацію наявних семантичних та картографічних відомостей про земельні ділянки, стосовно яких зареєстровано правовстановлюючі документи;
- 3) забезпечити виявлення та реєстрацію обмежень у використанні земель (територіальних зон) навколо існуючих режимоутворюючих об'єктів.

Проблеми забезпечення контролю за станом навколишнього природного середовища в населених пунктах гостро стоїть для мешканців громади.

Завдання 1.1.2. Створення житлово-комунального підприємства для надання послуг мешканцям та бізнесу

Дана ціль скерована на відновлення ролі малого і середнього бізнесу в економіці громади, а також на підвищення її інвестиційної привабливості, за рахунок підготовки комунікацій. Передбачається забезпечення інституційної підтримки підприємців громади, а також, для більш ефективного управління громадою актуальним є підготовка комунікацій, створення реєстрів нерухомого майна та баз платників податків та налагодження ефективної роботи інспекторів з благоустрою території та праці.

Критично важливим для життєдіяльності громади є її стабільне забезпечення електроенергією, тому актуальним є питання реконструкції існуючих підстанцій. Проблеми поливу садів з використанням сучасних технологій гостро стоїть перед бізнесом громади.

Для надання послуг мешканцям та бізнесу якісних житлово-комунальних послуг існує нагальна потреба в створенні комунального підприємства. В наш час головні питання, які пов'язані з модернізацією житлово-комунального господарства неможливо вирішити лише за рахунок фінансування з державного або місцевого бюджетів. В зв'язку з цим розвиток партнерських відносин між державою та бізнесом є дієвим методом ефективного функціонування підприємств, що перебувають у комунальній або державній власності. Такі відносини дозволять залучити в економіку додаткові ресурси, насамперед інвестиції.

Партнерські відносини забезпечують об'єднання ресурсів і потенціалів держави та бізнесу, що сприяє підвищенню ефективності використання вже наявних ресурсів, розподіл та мінімізацію ризиків між державою та приватним сектором. Складністю реформування комунальних підприємств є відсутність власних фінансових коштів, а також відсутність мотивації до зниження витрат та підвищення зацікавленості у впровадженні нових моделей забезпечення ресурсної ефективності. Недостатня увага до політики технічного розвитку комунальних підприємств на регіональному та державному рівнях, а також до впровадження економічних механізмів залучення інвестицій, разом із застарілою системою управління перешкоджають подальшому ефективному розвитку цього сектора економіки.

Відповідно створення та розвиток комунального підприємства Топорівської громади має базуватися на засадах чіткого планування бізнес-процесів, враховувати не лише потреби громади, але й можливості та інтереси її бізнесу задля досягнення власної максимальної ефективності. Громада планує залучити кошти із різних джерел в тому числі на умовах партнерства з бізнесом для закупівлі техніки комунальному підприємству (грейдер, асинізатор, трактор з причепом, мусоровозку, ескаватор, самоскид).

Завдання 1.1.3. Розвиток альтернативної енергетики

В 2020 році країни ЄС продовжили нарощувати встановлену потужність альтернативної енергетики, зокрема найбільший приріст у 104% був досягнутий в сегменті сонячних електростанцій. За консервативним сценарієм, незважаючи на необхідність подолання наслідків економічної кризи спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, сектор відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) буде розвиватись і надалі.

Показовим є той факт, що єдиним джерелом енергії, яке під час карантинних заходів продемонструвало збільшення відпуску на 2% була відновлювальна енергетика. Окрім цього, аналіз міжнародного досвіду подолання наслідків коронакризи в енергетичній галузі свідчить, що розвинуті країни світу розраховують на нову екологічну політику, як точку зростання економіки у середньостроковій перспективі. Один з таких прикладів, - це амбіційний план ЄС по боротьбі з парниковими газами що фактично визначає орієнтири розвитку європейської економіки на кілька десятиріч вперед. Основна суть таких змін полягає у трансформації промисловості Європейського Союзу та України до вуглецево-нейтральної моделі функціонування та відповідних принципів взаємодії на ринку.

З огляду на вищевикладене, для подальшого економічного зростання Топорівської ОТГ, зокрема слід одночасно забезпечити сталий розвиток альтернативної енергетики із одночасним дотриманням інтересів споживачів. Такий стратегічний підхід дозволить громаді

не лише якісно оновити власні промислові ланцюжки, але й інтегруватись у нову економічну модель Європейського Союзу.

Операційна ціль 1.2. Розвиток сільського господарства у громаді

Завдання 1.2.1. Навчально-консультативна підтримка індивідуальних с/г виробників

Успішне ведення власного господарства в умовах ринкової економіки, розширення умов для самозайнятості працездатних людей в селах, значною мірою залежить від наявних знань, умінь, навичок, досвіду населення. Знання та навички набуваються шляхом їх передачі від практиків через навчальні технології та їх закріплення на практиці.

Досягнення завдання передбачається шляхом проведення таких заходів як:

- вивчення кращого досвіду ефективних індивідуальних виробників сільгосппродукції інших районів Чернівецької області та інших регіонів України;
- відбір ініціативних індивідуальних товаровиробників, мотивованих до підвищення своїх компетенцій;
- відбір професійних тренерів-консультантів з необхідними знаннями і практичним досвідом;
- складання відповідних навчально-консультаційних програм;
- проведення навчань та консультаційна підтримка.

Також дане завдання передбачає запровадження нових сортів та технологій у дрібнотоварному с/г виробництві, у т.ч. у домогосподарствах, що можливе шляхом проведення таких заходів та проектів, як:

- вивчення кон'юнктури ринку для виявлення переліку сортів рослин, вирощування яких не пов'язане зі складними технологіями та дозволить мешканцям сільських територій громади отримувати вищі прибутки у порівнянні з вирощуванням традиційної садівничої продукції,
- вивчення технологій вирощування та шляхів збуту нових сортів, підготовка навчально-інформаційних матеріалів для проінформування мешканців сільських територій,
- відбір ініціативних представників сіл, які мають потенційну зацікавленість у вирощуванні нових сортів,
- підготовка та затвердження сільської програми для забезпечення сільських домогосподарств насінням/саджанцями нових культур.

Окрему увагу необхідно приділити розвитку садівництва та ягідництва, а також заготівлі лікарських трав на базі дрібних сімейних фермерських господарств як основних постачальників сировини для АПК. Також перспективним напрямком може бути започаткування равликових ферм на території громади, відкриття міні плодоконсервних заводів, виробництво крафтових соків.

Завдання 1.2.2. Створення умов для переробки сільськогосподарської-продукції та її збереження

Досягнення завдання передбачається шляхом проведення таких заходів та проектів, як:

- відбір ініціативних представників сіл, які мають потенційну зацікавленість у створенні підприємств для переробки та збереження продукції садівництва,
- вивчення досвіду таких успішно діючих підприємств Чернівецьчини та інших регіонів України,
- навчально-інформаційна кампанія, спрямована на формування у селах ініціативних груп та підвищення їх компетенції щодо організаційно-правових питань створення та управління підприємствами,

- підготовка бізнес-моделей щодо створення переробних сільськогосподарських підприємств та пошук фінансування (ДФРР, інвестори, проекти МТД) на закупівлю основних засобів.

Критично важливим для економічного розвитку громади є не лише підвищення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, а й їх глибинна переробка на території громади з метою подальшого збуту за її межі та виходу на регіональний та національний ринки, хоча значна частка сільгосппродукції буде споживатися на внутрішньому ринку мешканцями, курортниками та туристами. Завданням передбачено співпраця громади з фермерськими господарствами, які працюють на її території, з метою створення виробничих цехів для глибокої переробки та виробництва екологічно-чистої с/г-продукції. Переробні підприємства планується створити за кошти приватних інвесторів (агрофірм); особливу увагу необхідно приділити переробці продукції садівництва.

Завдання 1.2.3. Раціональне використання земель сільськогосподарського призначення

Оскільки пріоритетом розвитку громади обрано раціональне і екологічне використання земельних ресурсів та розвиток підприємницької кооперації планується робити акцент на екологічну чистоту території та її продукції, дане завдання покликане забезпечити раціональне використання місцевих природних ресурсів, зокрема, земельних ділянок, лісових та водних ресурсів, а також створення безвідходних виробництва на території Топорівської громади. Для цього в першу чергу необхідно провести повну паспортизацію всіх ресурсів та виробництв на території ТГ.

Дане завдання також передбачає розвиток сонячної енергетики у громаді на базі земель, не придатних для продуктивного сільського господарства.

Операційна ціль 1.3. Розвиток підприємницької кооперації

Завдання 1.3.1. Створення умов для об'єднання зусиль активних підприємців громади

За даними опитування, майже половина респондентів повідомила, що за останніх 12 місяців матеріальний стан їх сім'ї не змінився. Однак, такий відносний добробут місцевих жителів є вразливий через залежність усіх місцевих фермерів-садівників до різких коливань кон'юнктури на світових ринках яблук. Водночас, умови для започаткування і ведення власного бізнесу у громаді та можливості для працевлаштування були оцінені дуже скромно, як і стан важливої для підприємців інфраструктури – автодоріг і вулиць. Двигуном місцевого економічного розвитку має стати кластер фруктових садів з належними переробними потужностями, які збільшать ланцюжки доданої вартості у громаді. Зростаючий попит на екопродукцію в Україні та Європі у поєднанні із сучасними інформаційними технологіями відкривають можливість збільшення продажів місцевої продукції переробки яблук і фруктів по всій країні та світі, не виходячи з дому. Це також відкриває надзвичайні можливості для реалізації підприємницького потенціалу молоді, зокрема старшокласників. Однак для успіху необхідно розвивати підприємницькі компетенції місцевих фермерів-садівників та допомагати у спільному просуванні продукції. Для цього необхідно формування інфраструктури підтримки малого бізнесу, починаючи з Центру економічного розвитку, який може виконувати юридичний, бухгалтерський, маркетинговий супровід для дрібних виробників. А передусім – залучати для розвитку місцевої інфраструктури грантові кошти і дешеві кредитні ресурси.

Досягнення цілі пропонується за допомогою:

- створення умов для розвитку садівництва та інфраструктури підтримки підприємців (зокрема логістично-консультаційного центру), стимулювання їх співпраці, покращення ділових навичок, застосування інновацій

- збільшення ланцюжків доданої вартості (переробних потужностей) в місцевій економіці
- залучення зовнішніх інвестицій для створення робочих місць у громаді
- сприяння розвитку підприємницького потенціалу школярів та молоді

Завдання 1.3.2. Просвітницька та навчально-консультативна підтримка підприємницької кооперації .

Ціль є важливою для стратегії Топорівської громади, так як в громаді існує ментальна думка що в бізнесі тільки «сам за себе». Існує потреба у стимулюванні, починаючи зі школи, практик спільної роботи, довіри, організації ефективної співпраці, та популяризації історій успіху. Передумовою цьому є створення позитивного інформаційного простору і забезпечення можливості залучення громадян до управління справами громади («соціальні ліфти» для молоді).

Досягнення завдання передбачається шляхом проведення таких заходів та проектів, як:

- відбір ініціативних підприємців, які мають потенційну зацікавленість у створенні кооперативу,
- вивчення досвіду успішно діючих кооперативів з інших регіонів України,
- навчально-інформаційна кампанія, спрямована на формування у селах ініціативних груп та підвищення їх компетенції щодо організаційно-правових питань створення та управління кооперативом,
- підготовка бізнес-моделей щодо створення сільськогосподарських кооперативів та пошук фінансування (ДФРР, інвестори, проекти МТД).

Важливим для економічного розвитку громади є глибинна переробка на території громади з метою подальшого збуту за її межі та виходу на регіональний та національний ринки. Для випуску конкурентоздатної продукції важлива її якість та змога ефективно просувати продукцію на товарних ринках, такі задачі досить важко вирішувати в одиночку. Завданням передбачено проводити навчальні та просвітницькі заходи із залученням фасилітаторів які покажуть переваги співпраці в плані створення виробничих цехів для глибокої переробки та виробництва продукції. На базі створеної комунальної установи «Агенція розвитку Топорівської громади» будуть надаватись консультації та вестиметься просвітницька робота з метою підтримки фермерських господарств, підприємців та кооперативів.

Завдання 1.3.3. Створення інвестиційно привабливих площадок для ведення спільного бізнесу

Для сталого розвитку на наступний середньостроковий період потрібно розпочати активну діяльність з рекламування громади та інвестиційно привабливих об'єктів. Для цього варто об'єднати зусилля усіх суб'єктів, які працюють у громаді, керівників місцевої влади та області. Очевидно, що потрібна не просто реклама окремих товарів/об'єктів ОТГ, потрібна реклама власне громади. Завдання можна реалізувати через комплексний проект створення інвестиційного паспорту на фоні бренду громади, для цього необхідно:

- розробка концепції бренду громади як інструменту підвищення її конкурентоздатності;
- підготовка пакету стратегічних ініціатив і проектів, спрямованих на просування бренду громади;
- створення сучасного, привабливого візуального інвестиційного паспорту громади;
- встановлення системи зовнішнього маркування як громади в цілому, так й її основних інвестиційних об'єктів;
- побудова програми просування і комунікацій громади.

Маркетинг і промоція інвестиційних можливостей та продуктів громади передбачає:

- підготовку принаймні двомовних (українська та англійська) маркетингових матеріалів: папка, маркетингова брошура з загальним описом громади та детальні інформаційні листки;
- розробку презентацій економічних та інвестиційних можливостей громади;
- включення в бази даних інвестиційних об'єктів;
- модернізації сайту громади для промоції як місця «для ведення бізнесу», інвестування та відпочинку.

Аналіз виявляє потенційну економічну нішу у сфері екологічного вирощування фруктів та переробки продукції садівництва. Системними умовами розвитку садівництва мають бути однакові правила та неухильне дотримання природоохоронного та податкового законодавства для всіх учасників ринку, а також популяризація громади в Україні та за її межами, що повинно суттєво підвищити її впізнаваність на ринку садівництва.

Операційна ціль 1.4. Розвиток бізнесу та залучення інвестицій

Завдання 1.4.1. Активізація підприємницької активності у громаді

Більшість робочих місць у громаді створюють сільськогосподарські та переробні підприємства. Решта робочих місць - у бюджетній сфері, у виробництві, торгівлі, а також самозайнятість у малому бізнесі та одноосібному с/г виробництві. Зовсім не використовується логістичний потенціал громади. У середньостроковій перспективі економічний профіль Топорівської громади мають формувати екологічне сільськогосподарське виробництво та переробка с/г продукції.

Більшої ваги в економіці громади повинен набути малий і середній бізнес - як обслуговуючий кластер екологічного сільськогосподарського виробництва та переробки продукції садівництва, так і самостійна сфера економіки, - тому завданням громади є розвиток інфраструктури підтримки бізнесу.

Топорівська громада є сільська за офіційним означенням, хоча за структурою економіки є промислово-аграрною. Наявність низки земельних ділянок несільськогосподарського призначення, які можуть бути запропоновані для інвесторів, створить можливість для будівництва нових підприємств галузі переробки с/г продукції, виробленої на сільських територіях громади. Завдання громади тут – сформувані якісні інвестиційні пропозиції, просунути їх на інвестиційні ринки та знайти стратегічного інвестора. Ці та інші можливості були розглянуті членами Робочої групи зі стратегічного планування та знайшли відображення у операційних цілях та завданнях, через які планується досягати цілі.

Завдання 1.4.2. Покращення умов для ведення бізнесу та залучення інвестицій (розробка генпланів, каталогу інвестиційних пропозицій, бренду громаду, паспортизація земель)

Інфраструктура підтримки бізнесу на даний час у громаді відсутня. З метою здійснення контролю над станом нерухомого майна громади та оптимізації ухвалення рішень щодо його використання з урахуванням інтересів всього населення доцільно створення і ведення єдиного Реєстру об'єктів нерухомого майна, в т.ч. комунальної власності, з систематизованими даними про всі земельні ділянки, будівлі, споруди і приміщення, що знаходяться в комунальній власності. Під Реєстром розуміється інформаційна система, що є впорядкованою відповідно до єдиних методологічних і програмно-технічних принципів сукупністю баз даних про суб'єктів і об'єкти комунальної власності та пов'язані з нею речові права. Основними принципами, на яких повинна базуватися така інформаційна система, виступають:

- єдина система ідентифікації об'єктів;
- однократність введення інформації;
- відповідальність за повноту і достовірність наявної інформації;

- забезпечення доступу користувачів до інформації та блокування несанкціонованого доступу;
- періодичне оновлення інформації;
- забезпечення збереження інформації та незалежності від технічних засобів, що застосовуються.

Реєстри нерухомого майна доцільно вести в розрізі типів об'єктів, наприклад: земельні ділянки; будівлі та споруди; приміщення; об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури та благоустрою; зелені насадження; об'єкти незавершеного будівництва.

Наступний крок після створення Реєстру – оцінити доцільність спрощення правових питань для майбутнього інвестора, а також проведення інженерної інфраструктури до окремих земельних ділянок, які (за результатами оцінки) можуть становити значний інтерес серед інвесторів. Досягнення завдання передбачається шляхом:

- визначення пріоритетних для громади видів економічної діяльності для залучення інвестицій;
- визначення переліку владних послуг та заохочень для інвесторів та обсяг їх надання відповідно до пріоритетності перспективної інвестиції;
- детальний опис процедур та умов продажу та / або оренди ділянок і майна;
- розробка типових зразків регуляторних актів та правовстановлюючих документів.

Реалізація інвестиційних проектів і впровадження інвестиційної політики передбачає вирішення комплексу земельно-правових питань:

- визначення правового режиму землі як територіальної основи економічного розвитку;
- розробку і затвердження правил регулювання земельних відносин та забудови на принципах приватно-публічного партнерства;
- визначення території пріоритетного інвестиційного розвитку громади.

Стратегічна ціль 2. Забезпечення комфортності проживання у громаді

Операційна ціль 2.1. Розвиток інфраструктури територій громади

Сучасні високотехнологічні методи сільськогосподарського виробництва не потребують великої кількості робочих місць, як це було ще півстоліття тому, що призводить до зростання безробіття у сільській місцевості, падінні доходів мешканців села та, як наслідок, міграційних процесів в напрямку міст або взагалі інших регіонів. Тому важливими завданнями даної цілі є розвиток інфраструктури та диверсифікація економічної діяльності у селах Топорівської громади та створення нових додаткових джерел доходів для їхніх мешканців.

Завдання 2.1.1. Забезпечення внутрішніми транспортними комунікаціями населених пунктів громади (дороги між населеними пунктами, в селах, вуличне освітлення)

Більшість сільських доріг з твердим покриттям давно не ремонтвані, часто - з глибокими вибоїнами, що ускладнює рух автомобільного транспорту. Більша частина об'єктів придорожньої та туристичної інфраструктури не відповідають вимогам міжнародних норм та стандартів. Першочергово потребують ремонту ділянки доріг, які пов'язані з функціонуванням ключових соціально-економічних об'єктів громади:

- підприємства;
- освітні заклади;
- об'єкти соціальної інфраструктури;
- заклади культури;
- роздільний збір та сортування сміття.

Зважаючи на високу вартість робіт з асфальтування доріг, варто розглянути ідею щодо придбання рециклерів з метою повторного використання елементів пошкодженого

асфальтового покриття для ремонту доріг. Також дане завдання передбачає формування якісної тротуарної мережі та системи вуличного освітлення у громаді.

Завдання 2.1.2. Запровадження системи управління ТПВ

Ситуація із поводженням із ТПВ є не задовільною, неорганізоване вивезення в деяких частинах населених пунктів громади призводить до засмічення територій, засмічення берегів річок та водоймищ в селах, а також засмічення земель від захоронення ТПВ на організованих сміттєзвалищах в селах. Така діяльність негативно впливає на навколишнє природне середовище, а саме забруднення землі, повітря, ґрунтових вод. Придбання та облаштування сміттєсортувального обладнання дозволить зменшити захоронення ТПВ на сміттєзвалища, а придбання індивідуальних контейнерів для сміття покращить культуру поводження з ТПВ. На першому планувальному циклі завданням слід передбачити запровадження системи роздільного збирання ТПВ, на другому – запуск сортувальної лінії на сільському сміттєзвалищі. Важливим в цьому завданні є також ліквідація стихійних сміттєзвалищ, що утворилися на території громади. Робота по вдосконаленню системи управління ТПВ повинна включати:

- Еколого-просвітницьку роботу з мешканцями громади, особливо з молоддю, з метою виховання дбайливого ставлення до природи, формування екологічної культури населення;
- Запобігання забруднення підземних та поверхневих вод (очищення стічних каналів);
- Проведення роботи пов'язаної з поліпшенням технічного стану та благоустрою водойм (особливо сільських потічків);
- Придбання обладнання (ящиків, баків) для вивозу сміття, облаштування місць, транспортування і складування побутових відходів (сміттєзвалищ);
- Придбання спецтехніки (сміттєвоза) для збирання та перевезення ТПВ;
- Оплату транспортних послуг по вивозу твердих побутових відходів;
- Зменшення викидів забруднюючих речовин та покращення стану атмосферного повітря;
- Охорону і раціональне використання земель;
- Озеленення, благоустрій сіл (ліквідація аварійних дерев та сухостою, закупівля та висадка саджанців дерев і квітів, розбивка клумб, квітників, очистка чагарників, боротьба з борщівником);

Завдання 2.1.3. Розвиток культурної та спортивної інфраструктури громади

Для розширення можливостей щодо проведення культурного відпочинку у громаді варто розвивати культурну інфраструктуру ТГ. Зокрема, обладнати будинок культури мультимедією для демонстрації сучасних фільмів. Обладнати літній майданчик для проведення різних заходів для підвищення культурного рівня населення ТГ усіх вікових категорій. Також необхідно відкрити мистецькі та музикальні гуртки

Для розширення можливостей щодо забезпечення здорового способу життя у громаді варто вдосколювати спортивну інфраструктуру ТГ. Зокрема, реконструкції потребує стадіон, задля більш ефективного використання місцевих ресурсів необхідним є створення власної (комунальної) спортивної школи у громаді або вирішення цього питання на засадах ММС. Також для забезпечення сталості використання спортивних об'єктів громади необхідно удосконалювати програми виховання дітей дошкільного віку з метою ознайомлення їх з факторами ризику для життєдіяльності, формування навичок здорового способу життя, створення адекватної самооцінки, прийняття рішень і відпрацювання моделей поведінки в небезпечних ситуаціях, удосконалити систему та організувати проведення сільської традиційної комплексної спортивної олімпіади серед школярів, запровадити систему організації шкільної і позашкільної фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи,

орієнтованої на створення спортивних клубів, спеціалізованих спортивних класів у середній загальноосвітній школі.

Завдання 2.1.4. Благоустрій території сіл (публічні простори)

Завданнями благоустрою є розроблення і здійснення ефективних і комплексних заходів з утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів; організацію належного утримання та раціонального використання територій, будівель, інженерних споруд та об'єктів рекреаційного, природоохоронного, оздоровчого, історико-культурного та іншого призначення; створення умов для реалізації прав суб'єктами у сфері благоустрою населених пунктів. Зокрема, передбачається розвиток парків та сільських зон відпочинку з їхнім відповідним облаштуванням смітниками, лавочками, вуличним освітленням та т.п., а також облаштування місць відпочинку біля води.

Завдання 2.1.5. Підвищення готовності до надзвичайних ситуацій

Територія Топорівської громади знаходиться як в сейсмично-небезпечній зоні тому потребує розвитку системи оповіщення та раннього реагування на надзвичайні ситуації. Також є потреба розвитку швидкого реагування на ліквідацію пожеж на полях і садах, їх наслідків; ліквідацію наслідків буреломів, сніголамів та вітровалів. Крім того, важливими заходами є проведення берегоукріплень, руслорегулюючих робіт та реконструкція інженерних споруд та боротьба з ерозією та зсувами.

Актуальним питанням є забезпечення безпеки та громадського порядку, тому в громаді варто пропрацювати питання встановлення системи відеомоніторингу за основними транспортними артеріями ОТГ. В рамках регіональних програм профілактики злочинності, підвищення безпеки дорожнього руху передбачається з метою ослаблення дії криміногенних факторів в об'єднаній територіальній громаді, зокрема в період кризових суспільних ситуацій.

Операційна ціль 2.2. Підвищення якості муніципальних послуг у громаді

Завдання 2.2.1. Розвиток мережі освітніх закладів, зокрема дошкільних

В рамках завдання передбачено покращити матеріально-технічну базу потенційних та наявних опорних шкіл громади, зокрема, відремонтувати їдальні в школах та обладнати кабінети спеціалізованим інвентарем. Крім того, реконструкції та додаткового оснащення потребують спортивні зали у ДНЗ та школах громади. Окремими питанням є об'єднання шкільних бібліотек з сільськими.

Громада повинна планувати на майбутнє вирішення питання створення закладів дошкільного виховання, зокрема врахувати можливості фінансування їх будівництва та створення за рахунок різних джерел, зокрема приватного капіталу, а також розглянути можливості створення садочків із різними формами власності. Існуючі заклади дошкільної освіти мають застарілу матеріально-технічну ігрову базу. Застаріле ігрове обладнання становить загрозу під час активної рухової діяльності дошкільників даного закладу. Тому закупівля та встановлення ігрових комплексів забезпечить безпечні умови під час ігор на прогулянці та спонукатиме до активної рухової активності, що в свою чергу буде ефективно впливати на фізичний розвиток дітей дошкільного віку.

Капітальні роботи з енергоефективної реконструкції в більшості закладів освіти громади не проводилися з часу введення приміщень в експлуатацію. Необхідно реалізувати комплексний проект з енергозбереження, що сприятиме економії бюджетних коштів та поліпшенню умов перебування та відповідно – стану здоров'я дітей. Сучасні технології дають можливість показати учням, як відбуваються природні явища,

продемонструвати процеси, практичне застосування отриманих знань. Однак школи громади не мають належного матеріального та технічного забезпечення кабінетів природничих наук, відсутня мультимедійна та інтерактивна техніка. Це не дозволяє ознайомити учнів з можливостями, які надає сучасне інформаційне середовище для вивчення даних дисциплін. Для подолання цієї проблеми планується облаштування цифрових лабораторій в кабінетах фізики, хімії та біології. Також школи громади не мають сучасних спеціалізованих спортивних майданчиків.

Завдання 2.2.2. Створення власного центру первинної медичної допомоги, та розвиток мережі медичних закладів у громаді

Основні сучасні потреби системи охорони здоров'я – слабка матеріально-технічна база, застаріла інфраструктура, які не дозволяють ефективно здійснювати діагностування хвороб на ранніх стадіях, а також проводити профілактику для недопущення захворювань. Основний акцент у рамках даного стратегічного завдання – розвиток первинної медико-санітарної ланки та акцентування на профілактичній роботі пунктів здоров'я та амбулаторій загальної практики сімейної медицини – для наближення якісної кваліфікованої медичної допомоги до кожної людини за місцем її проживання. Передбачено створення власного центру первинної медичної допомоги, та здійснити капітальний ремонт приміщень амбулаторій загальної практики сімейної медицини. Після створення власного центру первинної медичної допомоги планується енергомодернізація існуючих приміщень Фельдшерсько-акушерські пунктів та Амбулаторії заг. практики сімейної медицини. В рамках даного завдання планується:

- створення власного центру первинної медичної допомоги;
- виготовлення проектно-кошторисної документації;
- визначення підрядників для проведення робіт;
- завершення ремонту приміщення нової амбулаторії;
- ефективно використання вільних площ приміщення, можливо під хоспіс.

Завдання 2.2.3. Підвищення якості надання адміністративних послуг на території об'єднаної територіальної громади

Відповідно до закону про добровільне об'єднання територіальних громад, у селах, що увійшли до складу об'єднаної громади, місцеву владу представляють старости. Одна з основних їхніх функцій – збір і первинна обробка запитів населення на отримання адміністративних послуг, а також допомога у оформленні необхідних документів у відповідних інстанціях. Відповідно, дане завдання в першу чергу направлене на покращення якості саме цих видів послуг. Актуальним є також створення реєстрів нерухомого майна та баз платників податків та налагодження ефективної роботи інспекторів з благоустрою території та праці.

Завдання 2.2.4. Розробка комплексу заходів націлених на підвищення енергоефективності приміщень в яких знаходяться бюджетні установи громади.

Планується реалізувати енергозберігаючі заходи в бюджетних установах всієї громади, які є складовою частиною плану дій сталого енергетичного розвитку:

- провести енергоаудит бюджетних установ;
- сформулювати енергетичний бюджет громади на заходи з підтримки енергозберігаючих ініціатив;
- проводити інформаційну кампанію щодо енергозбереження;
- проведення навчальних заходів серед громадян щодо формування громадського нагляду та контролю;
- провести термомодернізацію бюджетних установ (капітальний ремонт, заміна вікон, утеплення стін, стелі, ізоляція покрівлі).

Основні завдання та заходи:

- скорочення обсягів споживання енергоносіїв;

- скорочення обсягу бюджетних видатків шляхом модернізації систем теплопостачання та термомодернізації об'єктів бюджетної сфери;
- визначення технічного потенціалу та заміщення традиційних видів енергоресурсів за рахунок використання відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів палива;
- збільшення розміру інвестицій в енергоефективну модернізацію будівель;
- підвищення кваліфікації кадрів в галузі енергоефективності (навчальні курси, семінари, конференції) та популяризація енергозбереження;
- здійснення щоденного моніторингу споживання енергоносіїв у будівлях бюджетної сфери громади та удосконалення системи автоматизованого збору інформації, регулювання споживання теплової енергії, електроенергії, водопостачання бюджетної сфери громади;
- визначення класів енергоефективності будівель бюджетної сфери;
- впровадження світлодіодних систем освітлення вулиць та модернізація існуючих;
- реконструкція існуючих котелень.

Операційна ціль 2.3. Гуртування громади, формування середовища довіри та активності, створення умов для цікавого дозвілля і відпочинку.

Завдання 2.3.1. Гуртування населених пунктів які ввійшли в громаду як єдиної дружньої конкурентоздатної адміністративної одиниці

Дане завдання передбачає створення умов для гуртування громади, формування середовища довіри та активності, створення умов для цікавого дозвілля і відпочинку мешканців. Це передбачає організацію спортивних турнірів, днів сіл та інших спільних заходів.

Завдання 2.3.2. Організація дозвілля населення (позашкільне навчання, центри спілкування/коворкінгу, громадські простори, тренінги/практика/волонтерство, система навчання протягом усього життя)

Дане завдання передбачає розвиток позашкільного навчання, створення центрів спілкування, проведення тренінгів та навчальних практик для школярів, розвиток гурткової роботи та волонтерської мережі. Важливим завданням є відкриття школи мистецтв у громаді (в т.ч. із наданням послуг музичної освіти), можливо, - на засадах ММС. Передбачити надання громадським організаціям фінансової допомоги на безповоротній основі для фінансування реалізації задач соціального, морально-етичного, духовного характеру, фізичного виховання за пріоритетними для громади напрямками. З метою профілактики злочинності в період кризових суспільних ситуацій, передбачається здійснення комплексу заходів щодо:

- запобігання поширенню пияцтву та наркоманії; усунення причин і умов, що сприяють втягненню молоді та підлітків у протиправну діяльність;
- підвищення ефективності профілактичної роботи, забезпечення належного правопорядку та громадську безпеку, підвищення правової культури населення, захист прав та свобод громадян;
- удосконалення системи профілактики злочинності та правопорушень, спрямованої на посилення боротьби з антисоціальними явищами;
- проведення профілактичних відпрацювань місць відпочинку і оздоровлення дітей з метою забезпечення громадського порядку;
- посилення контролю за дотриманням законодавства щодо заборони продажу алкогольних напоїв та тютюнових виробів особам віком до 18 років;
- спрямування зусиль на запобігання вчиненню правопорушень та злочинів неповнолітніми та відносно них, підняття на якісно новий рівень профілактичної роботи;

- підвищення оперативності реагування на вчинені злочини і правопорушення та їх виявлення;
- підвищити ефективність координації зусиль і обміну інформацією між правоохоронними органами та радою в питаннях протидії і профілактики злочинності, забезпеченні громадського порядку;
- залучення до виконання програми, зокрема і громадських помічників дільничного інспектора поліції;
- постійного моніторингу та належного реагування на виявлені недоліки.

Окремим питанням є реалізація проектів в сфері посилення громадської активності в громаді та подолання її закритості.

Діяльність у межах стратегічної цілі 1, 2 повністю узгоджується зі стратегічними цілями Стратегії розвитку Чернівецької області до 2027 року

6. ПЛАН РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

В основу Плану реалізації стратегії лягли проектні ідеї, відібрані під час засідання та доопрацьовані членами Робочої групи на основі пропозицій, що надійшли від представників підприємств, установ та організацій Топорівської громади.

Часові рамки і засоби реалізації

План реалізації стратегії складається з двох Стратегічних програм у відповідності зі стратегічними цілями Стратегії, які реалізуються через відповідно технічні завдання на проекти місцевого розвитку. Впровадження проектів двох програм можливе через:

- внесення заходів до щорічної програми соціально-економічного розвитку, можливо – галузевих регіональних програм;
- фінансування за рахунок субвенції на розвиток інфраструктури ОТГ;
- залучення коштів Державного фонду регіонального розвитку, в т.ч. на проекти міжмуніципальної співпраці;
- залучення фінансування від проектів та програм міжнародної технічної допомоги суб'єктами місцевого розвитку різних організаційно-правових форм;
- залучення співфінансування від мешканців громади (де це передбачено умовами проекту);
- залучення інвестиційних коштів.

План реалізації стратегії на 2021-2023 роки складається з 21 технічних завдань на проекти місцевого розвитку та буде інтегрований до програми соціально-економічного розвитку громади на аналогічний період.

Таблиця 20. План реалізації стратегії

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання	Назва проекту	Вартість, тис. грн.			
				2021	2022	2023	2024
1. Створення умов для раціонального і екологічного використання земельних ресурсів та розвиток підприємницької кооперації	1.1. Раціональне використання природних ресурсів громади	1.1.1. Залучення інвестицій на земельні ділянки для ведення екологічного господарювання	Розробка комплексного плану просторового розвитку (розробка генпланів, паспортизація земель)	100	3000	100 0	
		1.1.2. Створення житлово-комунального підприємства для надання послуг мешканцям та бізнесу	Придбання техніки в лізинг (Автогрейдер, Сміттевоз)	150 0	1140	114 0	114 0
			Закупівля трактора з відвалом та причепом		1000		
			Закупівля екскаватора та самоскида			500 0	
			Закупівля				100

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

		асенізатора				0
		Забезпечення господарської групи КП «ТопКомун» інвентарем		50	50	50
		Облаштування автопарку КП «ТопКомун»		500	500	500
	1.1.3. Розвиток відновлювальної енергетики	Встановлення сонячних електростанцій		900	900	900
1.2. Розвиток сільського господарства у громаді	1.2.1. Навчально-консультативна підтримка індивідуальних с/г виробників	Субвенція КУ «Агенція розвитку Топорівської громади»		25	25	25
	1.2.2. Створення умов для переробки сільськогосподарської продукції та її збереження	Розробка інвестиційного паспорту громади		50		
		Розробка ПКД комплексу переробки фруктів				500
	1.2.3. Раціональне використання земель сільськогосподарського призначення	Впровадження ГІС технологій		500	500	500
1.3. Розвиток підприємницької кооперації	1.3.1. Створення умов для об'єднання зусиль активних підприємців громади	Програма підтримки ФГ та кооперацій		300	300	300
	1.3.2. Просвітницька та навчально-консультативна підтримка підприємницької кооперації	Субвенція КУ «Агенція розвитку Топорівської громади»		25	25	25
	1.3.3. Створення інвестиційно привабливих	Розробка проектів землеустрою	10	50	50	50

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

		площадок для ведення спільного бізнесу						
	1.4. Розвиток бізнесу та залучення інвестицій	1.4.1.Активізація підприємницької активності у громаді	Субвенція КУ «Агенція розвитку Топорівської громади»		25	25	25	
		1.4.2.Покращення умов для ведення бізнесу та залучення інвестицій (каталогу інвестиційних пропозицій, бренду громади)	Проведення комунікацій до потенційних інвестиційних ділянок		100			
			Облагодження інвестиційних ділянок				100	
			Надання субвенції КУ «Агенція розвитку Топорівської громади» на створення бренду, запровадження брендбуку, гербу громади та популяризації громади		50	10	10	
2. Забезпечення комфортності проживання у громаді	2.1. Розвиток інфраструктур и територій громади	2.1.1. Забезпечення внутрішніми транспортними комунікаціями населених пунктів громади (дороги між населеними пунктами, в селах, вуличне освітлення)	Модернізація мереж вуличного освітлення населених пунктів		300	500	500	
			Проведення поточного ремонту доріг	700	1000	1500	2000	
			Облаштування тротуарів, вело- та авто-парковок	600	500	500	500	
		2.1.2.	Закупівля		60			

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

		Запровадження системи управління ТПВ	сміттєвих баків бюджетним установам				
			Запровадження роздільного сортування				1000
		2.1.3. Розвиток культурної, та спортивної інфраструктури громади	Завершення будівництва спортивних майданчиків з штучним покриттям с. Топорівці	1400	100		
			Реконструкція існуючих футбольних полів громади		300	300	300
			Підтримка футбольних команд	100	100	100	100
		2.1.4. Благоустрій територій сіл (публічні простори)	Реалізація проекту «Активні парки – локації здорової України»	10	100	100	100
		2.1.5. Підвищення готовності до надзвичайних ситуацій	Створення та утримання «Центру безпеки Топорівської громади»	450	1500	800	800
			Встановлення камер відеоспостережень на основних шляхах громади		100	100	100
	2.2. Підвищення якості муніципальних послуг у громаді	2.2.1. Розвиток мережі освітніх закладів, зокрема дошкільних у громаді	Прибудова спортивної зали Бочковецького НВК		20000		
			Реконструкція Грозинецького НВК для розміщення дошкільного підрозділу	400	20000		

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

			Завершення Реконструкції будівлі школи інтернату під дошкільний навчальний заклад по вул. Головна 105 в с. Колінківці	1800			
			Реконструкція Топорівського дошкільного навчального закладу по вул. Гагаріна, 29 в с. Топорівці Чернівецького району Чернівецької області	150	15000		
			Створення опорного закладу освіти та закупівля шкільного автобуса	700			
			Зміцнення матеріально технічної бази навчальних закладів		1000	2000	2000
			Розробка ПКД пожежної сигналізації закладів освіти	25	100		
			Реалізація проєктів пожежної безпеки	50	1000	1000	1000
			Здійснення ремонтних робіт в їдальнях та харчоблоках освітніх закладів громади		4000	7000	3000
		2.2.2. Створення власного центру первинної медичної допомоги, та	Капітальний ремонт АЗПСМ с. Грозинці	200	400	400	400

Стратегія розвитку Топорівської громади до 2027 року

		розвиток мережі медичних закладів у громаді	АЗПСМ с. Колінківці, закупівля обладнання (клінічний та біохімічний аналізатор)	300			
		2.2.3. Підвищення якості надання адміністративних послуг на території територіальної громади	Реорганізації ВРМ ЦНАП В Територіальні підрозділи ЦНАП	10			
			Відкриття та утримання паспортного сервісу	550	80	80	80
		2.2.4. Розробка комплексу заходів націлених на підвищення енергоефективності приміщень в яких знаходяться бюджетні установи громади.	Виготовлення ПКД та реалізація проектів з енергомодернізації закладів освіти		2000	2000	1000
			Ремонт та модернізація газових котлів	300	500	500	500
			Виготовлення ПКД та реалізація проектів з енергомодернізації адмінприміщень		1000	1000	1000
			Виготовлення ПКД та реалізація проектів з енергомодернізації закладів охорони здоров'я		1000	1000	
		2.2.5. Організація дозвілля населення (позашкільне навчання, створення гуртків, центри спілкування/коворкінгу, громадські простори, тренінги/практика/волонтерство,	Відкриття та утримання «Школ и мистецтв»	50	1000	800	800

		система навчання протягом усього життя)					
--	--	---	--	--	--	--	--

Очікувані результати та показники Стратегічної цілі 1 «Створення умов для раціонального і екологічного використання земельних ресурсів та розвиток підприємницької кооперації».

Реалізація стратегічної цілі у середньо- та довгостроковій перспективі призведе до наступних результатів:

- раціонального та більш ефективного використання ресурсного потенціалу громади;
- розвитку підприємницької активності мешканців громади;
- розвиток підприємництва і конкурентоспроможності місцевої економіки;
- залучення інвестицій;
- відновлення туристичної сфери у громаді;
- збільшення обсягів виробництва та експорту;
- розвиток сільськогосподарської кооперації, зростання доходів сільського населення;
- створення нових робочих місць, зменшення відпливу населення з громади;

Показниками ефективності реалізації можуть виступати:

- Кількість туристичних послуг, що надаються на території громади.
- Кількість функціонуючих туристичних об'єктів.
- Кількість діючих туристичних маршрутів.
- Розроблений туристичний маршрут Вікнянський парк та романтичний палац.
- Кількість туристів, які відвідують громаду.
- Розроблений бренд Топорівської громади.
- Кількість створених робочих місць.
- Кількість адміністративних послуг, які надаються у громаді, зокрема, для бізнесу.
- Кількість відновлених/створених нових бізнесів на території громади, в т. ч. виробників весільної продукції.
- Кількість інвестиційних пропозицій для потенційних інвесторів.
- Обсяги залучених інвестицій.
- Кількість проведених семінарів для мешканців сіл з питань диверсифікації сільгоспвиробництва у домогосподарствах.
- Кількість створених сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.
- Кількість підприємств з переробки с/г-продукції.
- Обсяги виробництва промпродукції на території громади та її зростання.

Очікувані результати та показники Стратегічної цілі 2 «Забезпечення комфортності проживання у громаді».

Реалізація стратегічної цілі 2 у середньо- та довгостроковій перспективі призведе до наступних результатів:

- зміцнення людського капіталу, підвищення якості послуг освіти, культури, дозвілля, охорони здоров'я, інтенсифікацію взаємодії територій, а отже, – підвищення якості життя населення.
- покращення інфраструктури територій, у першу чергу доріг та інших комунікацій та мереж;
- зростання рівня заробітної плати відносно середньо обласних показників;
- зростання рівня купівельної спроможності мешканців громади.

Показниками ефективності реалізації можуть виступати:

- Здійснено капітальний ремонт доріг (км).

- Здійснено капітальний ремонт та будівництво інженерних мереж та споруд (кількість об'єктів, довжина у км).
- Зниження обсягів споживання енергоресурсів у громаді.
- Облаштовані майданчики та встановлені контейнери для приймання розділених ТПВ.
- Обсяги сортованого сміття, що йде на переробку.
- Кількість та площа облаштованих місць для відпочинку громадян.
- Проведені капітальні ремонти об'єктів соціальної інфраструктури.
- Освітні, культурні та медичні заклади громади забезпечені сучасним інвентарем.
- Зростання рівня ЗНО серед випускників громади.
- Зниження рівня захворюваності у громаді.
- Кількість дітей та молоді, охоплених позашкільним навчанням та волонтерством.
- Кількість об'єктів спортивної інфраструктури
- Покращено матеріально-технічну базу приміщень з надання адміністративних та побутових послуг у селах.

Припущення та ризики

Загальні припущення, що мають значення для реалізації стратегії, полягають в успішності задекларованих Урядом України реформ, а також ефективності реагування на зовнішні виклики. Наступними важливими припущеннями успішності реалізації цієї Стратегії є доступність державних коштів на розвиткові проекти, зокрема прозорість фінансових ресурсів Державного фонду регіонального розвитку, а також доступність іншого галузевого фінансування. Реалізація у Вікнянській громаді міжнародних проектів з підтримки практики сталого місцевого розвитку також сприятиме досягненню позитивних результатів.

Наявність коштів та знань з питань проектного менеджменту, відповідних технічних знань, є важливими загальними припущеннями для успішної реалізації стратегії. Можливості реалізації є ускладненими, оскільки Вікнянська громада раніше не працювала у режимі довгострокового планування та виконання запланованого. Варто провести значну інформаційну роботу серед місцевих політичних, управлінських та бізнесових еліт для належної підтримки стратегічних ініціатив та впровадження проектів.

До реалізації стратегії повинні бути залучені громадські організації, програми міжнародної технічної допомоги, державні установи, приватні інвестори зі своїми знаннями, людськими, інформаційними, матеріальними та фінансовими ресурсами.

Деякі проекти з плану реалізації Стратегії можуть бути більш ефективними при застосуванні конкурсних механізмів – доступ до суспільних благ повинен бути забезпечений за прозорими правилами, передусім для тих сіл, які демонструватимуть більш активну участь мешканців (наприклад, вносять своє співфінансування, безоплатну працю на користь громади, забезпечення утримання об'єктів інфраструктури тощо).

Підвищення спроможності місцевого населення та установ і їх готовність взяти участь та надати підтримку у реалізації програми є наступним важливим припущенням, що допомагає максимально використати сільськогосподарський, туристичний і підприємницький потенціал всіх територій громади. Участь фермерів, сільськогосподарських підприємств та інших суб'єктів розвитку села є особливо важливою для успіху ініціатив зі створення сільськогосподарських кооперативів.

Основні ризики, пов'язані зі здійсненням включають в себе:

- зниження інвестиційного рейтингу країни та регіону;
- зменшення обсягів державної підтримки об'єднаних територіальних громад;
- нехтування сільськими територіями на користь міст – низький рівень інвестицій, старіння населення, демографічний спад, міграція;
- нездатність встановити і використовувати зв'язки між селом та містом;

- нераціональне використання природних ресурсів, передусім – у аграрному секторі;
- неможливість встановлення необхідних партнерських відносин та отримання критичної маси зацікавлених сторін в населених пунктах, готових підтримати реалізацію конкретних проектів та стратегії в цілому;
- відсутність місцевих знань та управлінської спроможності для реалізації проектів і відсутність успіхів у мобілізації необхідних ресурсів (коштів);
- невчасне вирішення соціальних, освітніх, інфраструктурних, екологічних та інших проблем сільського населення.

Рекомендації

- Успіх реалізації та сталості результатів кожного проекту з реалізації стратегії повинен базуватися на розумному врахуванні інтересів громади і приватних інтересів. Тому, де це можливо, необхідне поєднання фінансування з бюджету громади і приватних коштів на додаток до підтримки з держбюджету та програм МТД.
- Участь проектів міжнародної технічної допомоги має важливе значення для надання фінансових ресурсів та технічної допомоги, забезпечення управлінського потенціалу і технічних навичок для реалізації стратегії.
- Міжмуніципальна співпраця – один з критичних ресурсів розвитку громади, постійна консультація з сусідніми громадами і регіональними агенціями розвитку є обов'язковим елементом розвитку. Важливим є отримання плюсів від співпраці, входження у кластери та її приналежність до того чи іншого функціонального розвитку території.
- Досвід інших регіонів і країн може прискорити реалізацію проектів і сприяти отриманню максимальної віддачі.
- Відповідно до передбачених стратегією цілей, окремі завдання та ідеї проектів можуть бути додані, або змінені в наступні роки під час процедур моніторингу та актуалізації стратегії.

Після завершення реалізації стратегічного плану розвитку громади на 2021-2023 рр. на його основі має бути розроблений план реалізації стратегії на 2024-2027 рр. та затверджений сесією Топорівської сільської ради у грудні 2023 р.

7. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ, МОНІТОРИНГУ ТА ОНОВЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ

Реалізація завдань стратегії передбачає виконання одночасно багатьох завдань різними структурами виконкому сільської ради за участі багатьох партнерів, що ставить перед керівництвом громади питання раціонального управління цим доволі складним процесом.

Система управління стратегією має два рівні: політичний та технічний.

Політичний рівень забезпечує особисто сільський голова, виконком та сільська рада. На цьому рівні заслуховуються та затверджуються звіти Комітету з управління впровадженням стратегії, пропозиції щодо внесення змін (оновлення) стратегії. Рада громади приймає рішення щодо внесення змін до Стратегії на підставі пропозицій сільського голови.

Технічний рівень управління і моніторингу виконує Комітет з управління впровадженням стратегії, який:

- забезпечує виконання завдань стратегії згідно затвердженого плану,
- здійснює моніторинг соціально-економічного стану громади за визначеними показниками,
- аналізує співвідношення основних соціально-економічних показників громади та зовнішнього середовища (області, країни, світу тощо),
- вивчає основні політичні, економічні, фінансові, соціальні, наукові, технологічні і т.д. тенденції, визначає їх впливи на громаду,
- формує пропозиції стратегічних сценаріїв в нових політичних, соціально-економічних умовах зовнішнього середовища,
- аналізує соціально-економічні тенденції найближчих конкурентів у порівнянні з показниками громади, аналізує загрози, які надходять від конкурентів,
- формує пропозиції змін до цілей і завдань, які необхідно вносити до стратегії як відповідь на виявлені нові загрози і можливості.

Управління процесом реалізації стратегії

Управління процесом реалізації стратегії розвитку Топорівської громади проводиться за принципами єдності управління, персональної відповідальності, прозорості та поточної координації дій. Адміністрування процесу реалізації стратегічного плану здійснюється виконавчим комітетом та відповідними структурними підрозділами сільської ради.

З метою координації дій розпорядженням сільського голови створюється постійно діючий Комітет з управління впровадженням стратегічного плану (далі – КУВ). До складу КУВ входять відповідальні за виконання завдань стратегічного плану. Очолює КУВ сільський голова. Повний склад КУВ та персональна відповідальність за реалізацію завдань стратегічного плану визначається розпорядженням сільського голови. КУВ збирається не рідше одну раз на півріччя та виконує наступні функції:

- організовує взаємодію підрозділів виконавчих органів сільської ради, органів державної влади, підприємств та установ громади в процесі реалізації стратегічного плану, загальносільських програм та проектів.
- здійснює підготовку щорічних звітів про стан реалізації стратегічного плану, надає їх сільському голові та презентує їх на останньому в році черговому пленарному засіданні сільської ради. Повний текст звіту підлягає обов'язковому розміщенню в мережі Інтернет.
- здійснює підготовку квартальних звітів про стан реалізації стратегічного плану, надає їх сільському голові та презентує на засіданні виконкому громади.

Пропозиції щодо зміни основного тексту стратегічного плану формуються фінансово-економічним відділом, обговорюються на чергових та позачергових нарадах КУВ і виносяться на розгляд сесії Топорівської сільської ради один раз на рік (по необхідності, двічі на рік).

Процедура моніторингу стратегії

Головний сенс моніторингу полягає у виконанні двох взаємопов'язаних функцій – спостереження (відстеження) та попередження. Відстеження проводиться з метою виявлення відповідності наявного стану речей бажаному результату, а спостереження – з метою попередження небажаних наслідків.

Моніторинг стратегічного плану розвитку Топорівської громади включає три рівні:

1) Моніторинг зовнішнього середовища розвитку громади. Базується на аналізі основних показників, що характеризують ситуацію в державі в цілому та Чернівецькій області, які є стратегічно важливими для сільської громади. Підсумки підводяться один раз на рік та доводяться як частина зведеного аналітичного моніторингового звіту.

2) Моніторинг процесу реалізації стратегії відповідно до наступних показників:

- Обсяги фактичних доходів місцевого бюджету на душу населення.
- Обсяги фактичних видатків місцевого бюджету на душу населення.
- Середня місячна заробітна плата.
- Обсяг інвестицій в основний капітал.
- Загальний обсяг експорту.
- Обсяг прямих іноземних інвестицій в громаду.
- Чисельність населення, зайнятого у всіх сферах економіки.
- Кількість зареєстрованих безробітних.
- Частка довжини автошляхів з пошкодженням покриттям до загальної довжини автошляхів.
- Середній бал за результатами ЗНО в школах громади.
- Кількість захворювань на хвороби системи кровообігу на 1000 населення.

Звіт про виконання цієї частини моніторингу готується щорічно, як частина зведеного аналітичного моніторингового звіту.

3) Моніторинг виконання проектів місцевого розвитку, що складають План реалізації стратегії. Оцінюється стан виконання кожного проекту та ступінь досягнення результатів, передбачених технічним завданням на проект. Щоквартально (10 березня, 10 червня, 10 вересня і 10 грудня) відділ економічного розвитку та інвестицій направляє відповідальним за моніторинг виконання стратегічного плану нагадування про необхідність надати квартальний моніторинговий звіт. До 15 числа наступних за зазначеними місяцями спеціалісти відділу економіки повинні одержати моніторингові звіти.

На підставі результатів моніторингу, один раз на рік фінансово-економічний відділ вносить на чергове засідання Комітету з управління впровадженням стратегії проміжний аналіз фінансових потреб, зведений по всіх стратегічних цілях. Затверджений Комітетом з управління впровадженням стратегії аналіз фінансових потреб надається до депутатських комісій для врахування під час розробки проекту бюджету на наступний рік.